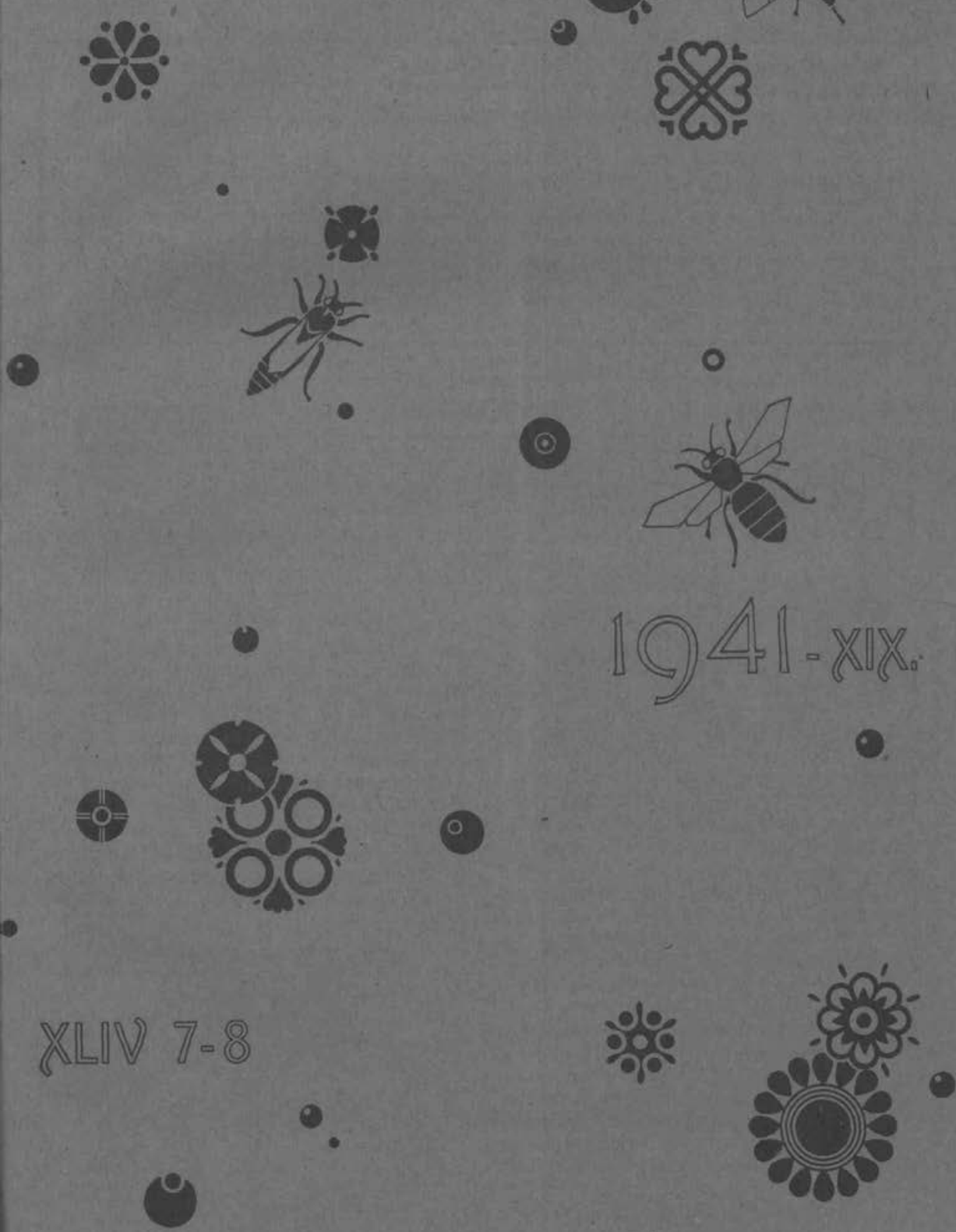

SLOVENSKI ČEBELAR

1941-XIX.

XLIV 7-8

Vsebina:

Rojenje in njegov pomen za čebelarja	89	Kotiček za radovedneže	100
Delo čebele v posameznih starostnih dobah	95	Opazovalne postaje	101
Še o prezimovanjih v mediščih	94	Kaj pove Valvazor o kranjskem čebelarstvu	105
Čtivo za začetnike		Društvene vesti	108
Julij - Avgust	95	Sejni zapisniki	108
Za vsak dan	97	Drobir	109
Revmatizem	99	Književnost	112

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo kaj medu na prodaj, naj ga ponudijo Društveni čebelarni v Ljubljani. Cene konkurenčne.

Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slovenskega čebelarja l. 1905, 1912, 1916, 1925 in 1925. Cena 15 L, s poštnino pa 16 L.

Zložljiv čebelnjak za 18 A. Ž. panjev, dobro ohranjen, ugodno na prodaj. Cena po dogovoru. Informacije dobite pri upravi lista na Tyrševi cesti 21 v Ljubljani. Znamka za odgovor.

Čebelnjak z 12 A. Ž. panji in 3 eksportovci, praznimi, prodam globoko pod ceno. Istotam čebelarstvo orodje. Naslov pri upravi lista v Ljubljani, Tyrševa cesta 21.

Slovenski čebelar, vezani letniki od 1925 do 1935, broširani od 1934 do 1936 ter nekaj dobro ohranjenih čebelarskih knjig je na prodaj za nizko ceno. Kupci si knjige lahko ogledajo v društveni pisarni na Tyrševi cesti 21 v Ljubljani.

DOPISI

Iz Ruš. Na desni strani Drave, ob vzhodnem Pohorju, leži znana vas Ruše. Kmetijstvo in industrija sta tu v lepem razvoju. Dolina med Dravo in Pohorjem je ozka in dolga. Vas je obdana z nekaj travniki, najvami in gozdovi. V tej ozki dolini se razvija naše čebelarstvo.

Leta 1956. smo ustanovili svojo čebelarstvo podružnico, ki šteje danes 50 članov. Imamo naseljenih skupaj 452 panjev. Nečlanov je 8, ki imajo skupno 46 A. Ž. panjev. Z letom 1941. bomo imeli nad 500 naseljenih A. Ž. panjev, kar je za naš kraj več kot zadostno.

Tudi smo ustanovili skupno s podružnico Selnica ob Dravi plemenilno postajo, pa se nam ne obnese posebno dobro, najbrž zaradi prehladne in visoke lege. Poskusili bomo z njo bolj v nižini.

Naš občni zbor je bil dne 29. decembra 1940; udeležba je bila prav dobra. Razpravljali smo največ o prevažanju čebel na gozdno pašo.

Pa naj vam opišem še čebeljo pašo v našem okolišju.

Ker leži kraj ob vzhodnem severnega dela Pohorja, ni spomladi nič kaj primerna paša. Po Dravski dolini piha prav tja do maja večinoma severo vzhodni veter, ki je včasih prav mrzel. Po gozdovih in grapah sije sonce le kratek čas. Zato je pri nas prva spomladanska paša zelo pičla. Ob

cvetju sadnega drevja je navadno deževno in mrzlo vreme. Veliko nam škoduje tudi prah in dim iz naše tovarne za dušik. Pozneje pride cvetlična paša, ta je glavna za naše čebele. Na gozdno pašo se pa prav malo zanašamo, ali skoro nič. Kostanj večinoma odpade, saj so skoro vse stare kostanje posekali. Mladega kostanja bi še bilo dovolj, mlad kostanj pa medij prav malo ali pa nič. Tudi paša na smreki in hojki po več let izostane. Borovnice, resje in gozdne cvetlice dajo nekaj pičle paše, ako je vreme primerno. Ajdove paše pri nas sploh ni, zato moramo prevažati na ajdova pasišča, kar je združeno z velikimi stroški in riskirano. Zato izgubi marsikateri čebelar veselje do čebelarstva.

Vse to bi še z lahkoto prenašali, ako ne bi bilo drugih večjih ovir, to je prevelikega dovoza tujih čebel na gozdno oziroma splošno pašo.

V tem pogledu vlada velik nered, samopasnost in brezobzirnost do domačih čebelarjev. Prej ali slej bo morala oblast tudi za to pašo izdati primerne odredbe. Brez teh ne bo šlo, potrebni pa so, sicer bo domačega čebelarstva konec. Naredba o prevažanju v ajdovo pašo se je dobro obnesla, pa bi se tudi slična naredba za poletno pašo.

Pa še kaj ob priliki!

Rušan.

Glasilno Slovenskega čebelarskega društva v Ljubljani

Izhaja mesečno.

Številka 7-8

V Ljubljani 1. avgusta 1941 - XIX.

Letnik XLIV

Rojenje in njegov pomen za čebelarja

Živinozdravnik Jar. Rytíř.

Dve leti sta potekli 6. maja 1941, kar je umrl bratom Čehom veliki čebelarski delavec-znanstvenik svetovnega pomena — živinozdravnik dr. Jaroslav Rytíř. „Slovenski čebelar“ se ga je ob njegovi smrti spomnil z nekrologom. Naj mi bo dovoljeno, da ob drugi obletnici smrti velikega pokojnika priobčim v našem listu prevod ene izmed številnih razprav, ki jih je prav do svoje smrti (6. maja 1939) objavljaj v listu „Český Včelář“, ki mu je bil tudi glavni urednik. Iz

vsega njegovega dela, ki še zdaleka ni ocenjeno in zbrano, diha topla ljubezen do tistih nežnih bitij, katerim je posvetil dobršen del svojega življenja, do čebel. Prav tako pa se kaže v njegovem delu tista svetovna in kritična razgledanost, ki šele more ustvariti dela trajne vrednosti.

S. M.

Čebelje družine se razmnožujejo z rojenjem, tako da matiča, pri parojih* tudi več matic, zapusti s skupino čebel svoje dotdanje bivališče, z namenom, da skupaj s svojim spremstvom osnuje novo družino.

Pri čebelah samotarkah je zadeva bolj preprosta. Novo gnezdo naredi že kar sama matiča, ki pa ravno tako zapusti gnezdo, v katerem se je izvalila. Podobno se obnašajo tudi samice čmrljev: mlada, oprášena matiča zapusti konec poletja družino svoje matere, prezimuje sama zase

* Pod „paroji“ je razumeti vse roje z mladimi matičami, izvzemši prveca s pevko, torej druge, tretjeve, četrtce, skratka vse roje, ki jih da panj po prvecu. Op. ur.

in spomladi prihodnjega leta osnuje novo družino. Pri čmrljih je to povsem mogoče, ker si je matiča ohranila še vse bistvene zmožnosti čebel samotark: zna znašati živež za svojo zalego, si sama poišče nov dom, uredi si v njem gnezdo, ima žleze, ki izločajo vosek in si more torej pripraviti potrebno snov za stavbo celic za zalego. Ko pa njeno potomstvo naraste, omeji svojo vsestransko delavnost prav za prav samo na pokladanje jajčec, vse drugo delo prevzamejo majhne samičke, ki jih napačno imenujemo delavke. To so namreč povsem normalne samičke, ki se od bodočih matic razlikujejo samo po tem, da so nekoliko zaostale v rasti zaradi preveč skopo jim odmerjene hrane v dobi njihovega larvnega razvoja. Toda njihovi spolni organi so razviti prav tako kot pri velikih samičkah.

Pri čebelah medaricah matiča samo leže, vse potrebno delo v panju pa opravljajo spolno okrnele čebele delavke. Pri čebelah medaricah je torej funkcija popolne samičke stalno razdeljena med matico in tisoče čebel. Matiča torej izvršuje samo nagon po ohranitvi vrste in je izgubila vsak drug instinkt. Čebele so sicer izgubile spolni nagon, ki se more delno prebuditi samo v povsem izrednih primerih, ko panj popolnoma osiroti, a so si zato ohranile vse druge lastnosti čebel samotark. Ta stalna razdelitev dela se kaže tudi v telesni konstituciji obeh vrst samičk. Najbolj razviti organi matic so njih nenavadno spopolnjene spolne žleze, ki so pri čebelah docela okrnjene in se morejo le izjemoma prebuditi k delovanju. Zato pa so ohranile čebele delavke sorazmerno dolg

jeziček, popolnoma razvite prebavne žleze in žleze za izločanje voska, priprave za zbiranje obnožine in Nasonovljeve žleze; tedaj vse organe, ki jih potrebujejo za uspešno izpolnjevanje svojega socialnega poslanstva, kajti tak ustroj, ki je za ohranitev čebele kot poedinca le postranskega pomena, jo usposablja zlasti za službo čebelnega kolektiva, čebelne družine.

O razliki med čebeljo matico in samico čebel samotark nas najbolj prepriča pogled na njun notranji ustroj. Samičke čebel samotark nimajo velikih spolnih žlez (zlasti v sorazmerju z njihovimi prebavnimi organi); sestoje samo iz nekoliko jajčnih cevčk. Pri čebeljih maticah pa so jajčniki razviti kot mogočni organi, sestoječi iz dve sto jajčnih cevčk. Prebavni organi so v primeri z močno razvitim ustrojem sorazmerno majhni. Analogija dovršene samičke čebel samotark ni potemtakem niti sama matica čebel niti čebele, ampak le matica skupno s številnim samostojnega življenja zmožnim spremstvom čebel, skratka popoln roj. Če tedaj roj zapusti materin panj, ni to v svojem bistvu nič drugega, kot kadar se samica čmrljev loči od svoje skupine, z namenom, da bi v prihodnjem letu ustanovila svojo lastno družino. Da je temu res tako, dokazujejo tudi življenjske navade južnoameriških os in čmrljev (Ihering 1905, Lovell 1926), ki ob ugodnih okoliščinah tropskega podnebja žive v stalnih družinah in se pri njih prav tako oddeli od materinega gnezda vedno po nekoliko matic z nezadostnim spremstvom majhnih samičk. Okoliščina, da je v rojih teh os in čmrljev več matic, je povsem nebitvena, kajti to se dogaja tudi pri parojih* čebel medaric. Razlika je morda le v tem, da odidejo s čebelnim rojem starejše matice, medtem ko je pri tropičnih osah in čmrljih menda tako, da zapuste z rojem gnezdo mlade matice.

Pri nekaterih primitivnih vrstah čebel so opazili še drug, rojem zelo podoben pojav. Če živi n. pr. indijska orjaška čebela (*Apis dorsata* Fab.) v kraju, kjer je zmanjkalo pašne, se preseli drugam. Razlika med prvim rojenjem čebel medaric in tem preselejevanjem indijske orjaške čebele je v tem, da pri rojenju le del čebel zapusti stari panj, medtem ko se v drugem primeru preseli vsa družina. Podoben pojav so opazovali tudi pri afriški čebeli (*Apis adansonii* Latr.). Toda tudi pri čebeli medarici se je ohranil ta fyletični, zares zelo stari instinkt: to so tako imenovani „la-

kotni roji“ (Stöhr 1845), ki se pojavijo, kadar panj ogroža glad, če čebelje satje napadejo večče, ali je panj brez zimske zaloge, če ima neprijeten duh, ali je poneznažen (Dzierzon 1851) i. p. V teh primerih prav tako vsa družina zapusti panj.

Nagnjenje k rojenju oziroma rojivost čebel je odvisna prav tako kot vsaka druga lastnost tako od jačine dednih sposobnosti kakor tudi od kakovosti življenjskih pogojev, v katerih čebele žive.

Da je večja ali manjša nagnjenost k rojenju dedna, zato je najboljši dokaz neenaka rojivost raznih čebeljih plemen, katera se zanesljivo prenaša z enega pokolenja na drugega in katero je mogoče opazovati tudi v takih primerih, ko družine raznih plemenskih vrst gojimo v povsem enakih življenjskih prilikah. Zelo rojiva je n. pr. severonemška „vresarica“ (*A. Lehzeni* Butt.-Reep.), katere podedovano rojivost zvišuje še posebne vrste pašna in pa tudi smotrni način vzreje. Ob ugodnih razmerah dajejo panji vresaric prvi roj in šest do sedem parojev. Prvi roj da navadno še istega leta vnuka, a ta včasih še en roj. Včasih roje tudi paroji. Vresarica je nazoren primer čebele, ki se je popolnoma prilagodila pašnim prilikam svojega rejnega kraja, a njene lastnosti so izkoristili čebelarji z vresjem poraslih severonemških predelov zelo dobro za povišanje mednega pridelka. Prezimujejo namreč samo določeno temeljno število plemenjakov, ki jih z dražilnim pitanjem, že po rojstvu nagnjene k rojivosti, vsako leto najmanj potroje, na zimo pa reducirajo število družin zopet na temeljno število in zalogo podrtih panjev v celoti izkoristijo. Iz enakih vzrokov vzrede tudi ruski čebelarji velikanske množine čebel v inkubatorjih in delajo roje. (Na ta način le s številnostjo družin pridelajo več medu, nikakor pa ne z njihovo močjo, kot se to dogaja v pokrajinah z dvomljivo spomladansko pašo.)

Za primer nerojive čebele nam more biti srednjeevropska čebela (*A. mellifica* L.), ki daje povečini en sam roj ali dva: leta, v katerih sploh ne roji, nikakor niso nenavadna. In prav ta njena lastnost je bila v času, ko narejanje rojev in z njimi povezana vzreja matic še nista bila v navadi, vzrok, da so v srednjo Evropo dovažali rojive rase, katerih življenjske navade nikakor niso odpovedale v celi vrsti pašnih razmer.

Toda kakor pri drugih lastnostih, tako se more tudi pri rojivosti dedni temelj bistveno spremeniti (modificirati) s spremembo življenjskih pogojev, v katerih čebele gojimo. Tako so že v drugi polovici minulega stoletja ugotovili (Schönfeld 1870), da se v potomstvu vresaric in kranjskih čebel, prepeljanih v drugačne razmere, prvotna močna rojivost znatno umiri, čeprav ostane še vedno močnejša, kot je pri lastnih domačih čebelah. Na enak način se zviša tudi pri potomstvu nerojive srednjeevropske čebele, prepeljane na severonemško vresje, nagnjenost k rojenju, čeprav nikoli ne doseže izrazite rojivosti prvotnih čebel vresaric.

Življenjski pogoji, h katerim ne spada samo vrsta naravnih razmer, ampak tudi čebelni panj, zlasti prostornost njegovega plodišča, zadostna varnost pred vetrom, ali stoji panj v senci ali na soncu, dalje natančnost pri oskrbovanju čebel, zlasti pravočasna razširitev plodišča, odstranitev zanešenih satov, ki blokirajo zaleženo ploskev in preprečujejo njeno povečanje; kakor tudi vrsta drugih okoliščin, morejo odločilno vplivati na zvišanje ali znižanje prirojene stopnje rojivosti.

Do rojenja pride navadno v času, ko panj doseže višek svojega razvoja, kadar so sati v plodišču popolnoma zaleženi in zanešeni in ako se v panju tesni na desetisoče čebel. Zadnje dni pred rojenjem, navadno od zaleženja matičnikov, preneha matica leči, delavke izgube voljo do dela in posedajo brez dela v panju ali pa pred žrelom na bradi. V panju, pripravljenem za roj, je torej samo pokrita zalega, ki razen dovoljne toplote ne potrebuje druge oskrbe, in se izvali iz nje dnevno mnogo mladice. In zdi se, da silijo k rojenju prav te, venomer se valeče, mlade čebele. Demuth (Swarm control, Farm. Bull. USA Dep. of Agr. 1921) trdi na temelju svojih izkušenj, da iz dveh, povsem pod enakimi pogoji živčih družin, z mnogo večjo verjetnostjo izroji panj, v katerem je več mladih čebel. Enakega mnenja je tudi nemški čebelar Koch (Bw. Zetrbl., 1927—234), ki domneva, da v panju, v katerem matica preneha zalegati, narašča venomer število mladih čebel, ki jim primanjkuje dovolj nepokrite zalege, kateri naj bi dajale sočne hrane, tvoreče se v njihovih goltnih žlezah.

V organizmu mladice pride tako do prebitka beljakovin, katerih vpliv se prenaša potem na druge žleze, zlasti na spolne žleze in na žleze za izločanje voska. Zato misli, da je vzrok rojilne razpoložnosti prav

stanje, v katerem množice mladih čebel ne najdejo opravka, ki je primeren njihovi življenjski dobi.

To Kochovo domnevanje potrjuje večkrat že starejša trditev Tjuninova (Bee World 1926-90), da je res v izrojencu velik procent (40—60%) delavk z zreliimi in za funkcijo pripravljenimi jajčniki. Perepelova (Op. Pas. 1928-214) je poleg tega ugotovila, da se začenjajo pojavljati delavke z dozorelimi jajčniki v panju, brž ko ni več nepokrite zalege v njem. Poskusila je odpraviti to nevšečno stanje z umetnim uravnavanjem razmerja nepokrite zalege s pokrito. Za poskus je uporabila štiri družine, od katerih ni še nobena kazala znakov za rojenje. Zaležene sate poskusnih panjev je prestavila tako, da sta dobila dva panja večinoma nepokrito zalego, druga dva pa večinoma pokrito. Pokazalo se je, da so se v družinah z zalego, ki je bila povečini pokrita, pojavili v kratkem znaki za rojenje. Naslednjega leta je bil napravljen poskus z osmimi družinami. V enem panju, ki se je že začel pripravljati na rojenje, so težnjo po rojenju z dodatkom nepokrite zalege popolnoma zatrli. V družinah, ki jim je bila dodana pokrita zalega, se je pojavila težnja po rojenju, čebele so nastavile matičnike, ki jih je matica tudi zalegla, in dva od teh poskusnih panjev sta tudi rojila. Poskuse Perepelove je ponavljal in dopolnil I. Pobegajlo (Jugosl. pčel., 1954). Za poskuse je vzel dve skupini, v vsaki po tri družine, v katerih so bili ugotovljeni prvi manjši znaki teženj po rojenju. Družinam prve skupine je dodajal nepokrito zalego, družinam druge skupine pa ne. Družine prve skupine niso rojile, medtem ko so družine druge skupine rojile vseppek do konca poskusne dobe.

Po poskusih Perepelove in Pobegajla je torej povsem verjetno, da zadajajo mladice svojstven podžig težnji po rojenju, ker nimajo v maternem panju za svojo starost primerne hrane. Če jih z umetnim posegom, t. j. z dodajanjem nepokrite zalege, zaposlimo, jim zadošimo željo po rojenju.

Rojenje ima tudi velik gospodarski pomen, ker bistveno znižuje donos medu. Številni dokazni material so nam prinesla opazovanja v izredno rojivem letu 1952. (Glej Včel. Rozhl., 1953-117). Kontrolirane „nagrajene“ čebel. družine, kolikor niso rojile, so nanesele za 2'172 kg (55.2%) več kot je povprečnik čebelnjaka; „nagrajene“

družine, ki so tega leta rojile, so nanesla za 0,679 kg (11'6%) manj kot je povprečnik čebelnjaka. Pri tem je zanimivo, da so povečini rojili panji, ki so bili v očitno ugodnejših življenjskih razmerah; povprečnik čebelnjakov namreč, v katerih so nagrajene čebelarne družine rojile, je bil 8,085 kg, medtem ko je bil povprečnik čebelnjakov, v katerih take čebelarne družine niso rojile, dosegel 6,554 kg. Zdelo bi se tedaj, da obilnejša paša podpira nagnjenje k rojenju. Demuth (1951) domneva na temelju svojih izkušenj, da vpliv paše na rojenje zavisi zlasti od stanja panjev, zlasti pa od razmerja med mladimi in starimi čebelami. Če se začne dobra paša prej kot je čebelarstvo prekoračilo vrh svojega razvoja, torej v dobi, ko je v panju mnogo pravkar izleženih mladic, ali mladic, ki se ravno vaje, premladih za pašo, potem se prebudi v panju težnja po rojenju. Če pa je časovno razmerje obrnjeno in če je v panju malo mladic in sorazmerno mnogo letavk, pa ne pride do priprav za rojenje in družina popolnoma izrabljuje pašo. Razlaga Demuthova je vsaj za „nagrajene“ čebelarne družine zelo verjetna. Matice teh družin so bile namreč vzrejene v drugih življenjskih razmerah, kot pa so bile razmere, v katerih so bile prisiljene živeti. Poleg tega je izviral večina njih iz plemen, ki začno kasneje zalegati, prav tako njihove družine običajno dosežejo šele pozneje višek svojega razvoja. Slednjič je večina njih prišla v kraje z bolj zgodnjo pašo, poleg tega pa je povsem verjetno, da glavna paša na njihovem novem kraju nastopi prej, kot morejo te družine prekoračiti višek svojega razvoja. Povsem verjetno je tedaj, da je vplivala na močno rojenje „nagrajanih“ družin, če upoštevamo njihov razvoj, hitro se bližajoča paša.

Neugoden vpliv rojenja na donos medu dokazujejo tudi poskusi ukrajinske poskusne čebelarne postaje (Taranov, Dohljad bdžil protjakom roku, Kijev-Harkiv, 1955, glej tab. 1.). Panji, ki so rojili enkrat, so dali povprečno 15,97% kg medu, t. j. 9,065 kg (59'4%) manj kot kontrolni panji. Panji, ki so rojili po dvakrat pa povprečno 15,387 kg, t. j. 12'89 kg (49%) manj kot kontrolni panji. Absolutni donos medu družine, ki roji enkrat ali dvakrat, je tedaj skoro enak, razlika relativnega donosa pa je sorazmerno velika.

Vzrok nižjega donosa roječih čebel je predvsem okolnost, da rojenje slabi številčno silo družine. S poskusi je namreč

Tab. 1. Rojenje in donos medu; po Taranovu.

	Poskusne čebelarne družine				Opazovalne (kontr.) čeb. dr.			
	Rojite so	Število dvojice	v fund. zap. št.	Štev. celice pokrite zaloge	Količina medu v gramih	Število dvojice	Štev. panja	Štev. celice pokrite zaloge
dvakrat	I	72	8385	4410	I	46	7985	17247
	II	49	8125	13100	II	—	8970	28105
	III	55	12415	17930	III	50	12935	33126
	IV	41	9880	19110	IV	74	9685	26645
	Povprečno		9701	13387	Povprečno		9894	26281
enkrat	I	100	9685	9200	I	88	9490	15305
	II	91	11245	11400	II	85	11180	20100
	III	68	6500	13603	III	56	6955	19400
	IV	45	13195	15680	IV	83	12155	35845
	V	58	7995	16255	V	92	7085	27700
	VI	65	9165	17467	VI	71	9295	19850
	Povprečno		9631	13970	Povprečno		9360	23033

dokazano, da je donos medu večji, čim močnejši je panj. Statistični pregled o tem sem podal na drugem mestu (Češ. Včelar, 1952-425). Enak rezultat so dali tudi poskusi V. A. Nestervodskega na holosivjskem poskusnem čebelarstvu. Panji s pribl. težo 1,5 kg, tedaj okoli 15.000 delavk, so nabrali v poskusni dobi po 5 kg medu, panji s pribl. težo 3,5 kg, tedaj pribl. 35.000 delavk, so nanesli v istem času 19,2 kg, torej bistveno več, kot bi ga morali po številu delavk. Razlika v donosu neenako močnih družin sloni najbrž na tem, da je pri šibkejših družinah sorazmerno veliko število čebel vezanih na delo v samem panju in ne morejo zato na pašo.

Tab. 2. Dnevni donos in rojenje; po Taranovu.

Čas	Datum	Donos poskusih čeb. I. družin		Donos opazovalnih čebel. družin	
		dnevni	povprečni	daevni	povprečni
pred rojenjem	4. jul.	+1496	+ 11029	+3072	+9478
	5. "	+3882		+1774	
	6. "	+2012		+2014	
	7. "	+3633		+2618	
V času priprav za rojenje	8. jul.	- 358	- 280	+ 134	+ 10438
	9. "	-2180		+ 691	
	10. "	+3359		+ 856	
	11. "	-1689		+2304	
	12. "	+ 512		+2866	
	13. "	+ 716		+ 731	
	16. "	- 513		+ 26	
	17. "	+ 256		+ 768	
	18. "	- 51		+1126	
	19. "	- 332		+ 946	
po rojenju	20. jul.	- 615	-1971	+ 743	+1076
	21. "	+ 206		+ 359	
	22. "	-1522		- 26	

Omenil sem že, da po zaleženju matičnikov čebele izgube voljo do dela, posedajo v panju ali vise pred žrelom; na pašo pa letajo le poedine čebele. Taranov (glej tab. 2.) je tudi ugotovil, da v času pripravljanja na roj pada tehtnica panja povprečno po 28 g na dan, medtem ko v istem času narašča za 359 g pri drugih panjih. V štirinajstih dneh je nanese kontrolni panj 11,564 kg nektarja.

Tehtnica panja, ki se je pripravljala na rojenje, je padla v teh dneh za 2,251 kg. Celotna razlika v zalogi nektarja, ki je znašala nad 13,815 kg, je bila torej v glavnem posledica nedelavnosti delavk v dobi pripravljanja na roj.

Iz navedenih poskusov je tedaj jasno, da

je nižjega donosa čebeljih družin, ki roje, krivo tako oslABLJENJE materinega panja kakor tudi nedelavnost delavk v kritični dobi pred rojenjem.

Iz gospodarskih razlogov je tedaj vsaj v naših razmerah, kjer primanjkuje zgodnje paše in kjer čebele navadno rojijo najpogosteje šele v dobi glavne paše, zelo primerno ravnati s svojimi panji kolikor mogoče tako, da ne roje. To pa bomo dosegli le s pazljivo odbiro plemen iz nerojivih rodov in pa z umetnim poseganjem, s katerim je mogoče odstraniti ali pa vsaj pomiriti vpliv slučajnih (ne dedičnih) okolnosti, ki navadno še podpirajo že prirojeno željo po rojenju.

(Iz češčine prevedel Stane Mihelič.)

Delo čebele v posameznih starostnih dobah

Ur.

Življenje čebele naglo mine. Komaj se do sitega naužije toplih sončnih žarkov, že ji je smrti za petami. V poletni dobi, ko mora trdo delati od zore do mraka, je njena življenjska doba še posebno kratka, saj živi povprečno le borih 30 dni, največ pa 55 dni, kadar ni z delom preveč obremenjena, kakor n. pr. v daljši dobi brez paše. Samo čebele, ki se izležejo proti jeseni in v miru prezimijo v topli zimski gruči, dočakajo večjo starost. Počitek v zimi jih varuje pred naglim ostaranjem.

Za praktično čebelarjenje je velikega pomena, da vemo kako poteka življenje te živalce in katera dela opravlja v posameznih starostnih dobah. Čebelar mora vedeti, kaj ima glede na starost čebel od čebelje družine pričakovati pri vzreji matic, pri dodajanju satnic, pri izkoriščanju paše i. dr.

Ko čebela zapusti celico, je na oko že popolnoma dorasla. Toda napačno bi bilo misliti, da je sedaj že sposobna za opravljanje kakršnega koli posla v panju in zunanaj njega. Šele polagoma si pridobi telesno sposobnost, da more s pridom opravljati določena dela, kajti ob rojstvu še nima razvitih vseh organov, da bi lahko delala vse od kraja: pitala zalego, stavila satje, nabirala hrano i. dr.

Prva dva dneva je še neogljenja in neokretna. Njena koža — kitinjača — je še mehka in otrdi šele na zraku; dlaci so še nežne in še ne štrle po konci. V teh dnevih ni sposobna za ničesar drugega kakor za snaženje lastnega telesa in celice ter za ogrevanje zalege.

S tretjim dnem opusti posle snailke in se začne uveljavljati kot rednica starejših žerk, ki jih preskrbuje z medom in obnožino. Prav mlade zalege še ne more pitati, ker so njene goitne (krmilne) žleze v glavi šele v razvoju in še ne morejo proizvajati dovolj krmilnega mlečka. Ko je stara pet dni, neha pitati starejše žerke in začne „dojiti“ najmlajšo zalego s čistim mlečkom. Sedaj ima popolnoma razvite goitne žleze, v katerih se neprestano tvori obilica krmilnega soka. Posel rednice opravlja do 12. dne, vendar se pa od 10. do 13. dne ukvarja tudi s tlačanjem obnožine v celicah, z odvzemanjem novega medu od čebel nabiralk in s čiščenjem panja.

Z 10. dnem začnejo splahovati goitne žleze in proizvajajo potem od dne do dne manj mlečka, dokler tvorba te čudovite hrane popolnoma ne usahne, kar se zgodi 15. dan. Sedaj čebela ni več sposobna za pitanje z mlečkom.

Čim začnejo splahovati krmilne žleze, se začnejo razvijati in delovati voščene žleze, ki jih ima čebela na trebuščku. Od 12. dne dalje je čebela sposobna potiti vosek in graditi satje. To možnost ohrani v polni meri do 18. dne. Proti koncu te dobe pa že napravlja kratke izlete, da se otrebi, si božji svet nekoliko ogleda in se do dobrega vleti.

Sedaj pride čas, ko mora prevzeti odgovorno službo stražarice pred žrelom in za žrelom v panju. V tej službi ostane do 21. dne starosti, potem postane nabi-

ralka medu, obnožine, vode in zadela-vine, kar ostane do konca življenja, dok-ler ji moči ne opešajo. Ponavadi umrje zunaj panja. Dasi že na koncu svojih moči, še vseeno zleti na pašo, toda nazaj je ni več. Slaba, obrabljena krila ji ne dajo več leteti. Naglo utrjena pade na tla, kjer zgarana do skrajnosti umrje zapuščena od vseh. Mnogo čebel pa niti ne dočaka take starosti. Še v „najboljših letih“ postanejo žrtev neugodnega vremena, utonejo, zmrz-nejó, postanejo plen ptic, pajkov, ali pa padejo v boju pred domačimi vrati.

Prirodni zakoni, ki odrejajo sleherni če-beli delo, primerno nje starosti, so pa zelo prožni in se znajo prilagoditi izjemnim po-trebam čebelje družine. V sili, ko ni dru-gega izhoda, tudi starejše čebele zopet lahko opravljajo delo, ki so ga izvrševale v svoji otroški dobi. Nad 18 dni stare če-bele zopet lahko postanejo rednice, vendar njih hranilne žleze niso več tako produk-tivne kakor v mladosti. Stare, izrabljene

čebele pa tudi v sili ne morejo več proiz-vajati mlečka, ker so jim hranilne žleze že za vselej splahnile. Zavaljo tega panj, ki ima same stare čebele, ne more gojiti mno-go zalege, še manj pa večkrat zaporedoma vzrediti poštenih matic. To je čebelji dru-žini mogoče šele potem, ko ji dodamo za-dostno množino mladih čebel rednic.

Da se delitev dela v sili lahko do skraj-nosti prilagodi potrebam družine, je velike važnosti za njen obstoj. Le redkokdaj je v panju starost čebel v idealnem skladu z dejanskimi potrebami družine. Kakovost matice, dobra ali slaba paša in vremenske katastrofe so premnogokrat vzrok, da v panju skoraj ni nabiralk ali pa da je pre-težna večina čebel zaradi starosti že do skrajnosti izrabljena. Če bi se čebele do-ločene starosti v takih, za družino usodnih časih, ne mogle povrniti k delu, ki ga ob normalnih razmerah ne opravljajo več, bi bila propast družine neizogibna.

Še o prezimovanjih v mediščih

Fran F. Rižnar, Gajovci 50.

V 5. letošnji številki „Slov. Čebelarja“ je g. Franc Beci iz Razbora pri Zidanem mostu opisal svoj način prezimovanja v mediščih. On in g. urednik sta o tem nanizala precej zanimivosti, o katerih sta deloma zastopala vsak svoje stališče.

Zdi se mi prilika, da tudi jaz k temu do-dam nekaj svojih misli in izkušenj in sicer takih, ki jih omenjena pisca nista omenila. Saj tudi jaz že več let v večji meri tako prezimujem svoje panje. Včasih z boljšim, včasih pa tudi s slabšim uspehom, kar je odvisno pač od tega, kaka je bila minula čebelarska letina, kaka zima itd.

Že več let čebelarim z okoli 100 panji, ki jih imam spravljene po zimi v prenosljivem čebelnjaku in v dveh, ali tudi treh sklada-nicah. V skladanicah imam zložene samo v dveh redih, ker potem ni tolíke nevarnosti, da mi jih prebrne vihar, ali da mi jih v vetru tako ne zmoči dež, kakor v trinad-stropni skladanici. V teku let sem ugotovil, da čebele najboljše prezimijo, ako so sklada-nice obrnjene proti jugozapadu in so panji v dveh redih ter da v prtilični vrsti čebele prezimujejo v mediščih, v zgornji pa v plodiščih. S tem namreč pridejo če-belna gnezda v hudi zimi bolj skupaj; gnezdo v zgornjih panjih takoj nad gnezdom v spodnjih panjih. Tako se v ostrem zimskem mrazu laže ogrevajo, posebno v

takih zimah kakršna je bila l. 1929. in pa lanska. No, pa saj letošnja tudi ni bila pre-mila! To je eno; drugo je pa, da je s tem, ker so v spodnjih panjih čebelna gnezda v mediščih, satje v gnezdu zavarovano pred vlago in plesnobo, ker je višje od kolikor toliko vlažnih tal, ki povzročajo sicer vlago v spodnjih panjih, ako čebele prezimujejo v mediščih.

Prestavitev čebelnega gnezda iz vališča v medišče je gotovo dobro tudi zaradi tega, da se pri tem delu lahko točno pregleda stanje in moč čebelne družine, zaloga medu in kakovost satja. Poslednje dvoje se da pri tej priliki izpopolniti, po potrebi pa slabše satje tudi škartirati. Prestavljanje za časa odjemanja in točenja ajdovega medu dru-žine ni dobro zavaljo morebitnega ropanja. Prestavljati smemo šele potem, ko je izto-čeno satje v panjih že osušeno. Pri prestav-ljanju gnezda v medišče takoj zaprem spod-nje žrelo in brado pri verandi ter odprem žrelo v medišču, to pa zato, da bi mi pri spodnjem odprtju, a nezasedenem žrelo ne uhajale v panj roparice. Poslednje je po-sebno rado, ker sva v vasi dva večja čebel-arja precej blizu, a čebelarske letine pa že več let preklicano slabe.

Čez zimo imam zgornja žrela odprta, da lahko čebele ob toplejšem vremenu takoj izlete na trebljenje. Ko sem prvič preizku-

šal prezimovanje v mediščih ter imel zgornja žrela zaprta, mi je več družin postalo grižavih. Celo zimo niso izletele na trebljenje. Zimsko sonce namreč ni bilo dovolj močno, da bi vališča s praznim satjem toliko ogrelo, da bi toplota izvabila čebele na trebljenje. Lansko zimo sem pa pri odprtih zgornjih žrelih doživel, da so mi žolne v največjem snegu in mrazu močno vznemirjale panje s svojim kljuvanjem po odprtih žrelih v mediščih. S tem so mi v dveh dneh nekoliko panjev močno oslabile, ker nisem takoj opazil njih škodljivega početja. Zato je pač potrebno zapiranje verande v hudi zimi, da žolne ne morejo tako škodovati čebelam z vznemirjanjem.

Da je prezimovanje v mediščih velike koristi zavoljo tega, ker ni treba posebej shranjevati in žveplati odvišnega satja, je brezdvomno. Še večje koristi pa je za čebelarja, ki prevaža čebele na pašo v zgodnji spomladi, ko še družine niso za predstavlanje. Potem mu ni treba pozneje na oddaljena pasišča posebej voziti potrebne ga satja, k večemu kake satnice, ki jih po potrebi lahko na pasišču zažiči v prazne satnike, ki so shranjeni v plodišču pod gnezdom.

Nerodno pa je prezimovanje v mediščih zato, ker ne moremo spomladi zlahka osnažiti panjev mrtvic in drobirja. Tudi ne moremo rabiti pitalnikov za zgodnje spomladansko pitanje. Zato je treba sladkorno raztopino nalivati v satje, kar je precej zamudno delo, združeno s ponesnaženjem in polivanjem, kar lahko povzroči ropanje, ako smo premalo pazljivi.

Pri predstavljanju gnezda iz vališča v medišče, je posebno pri zelo močnih panjih treba paziti, da tudi matico v medišču v resnici predstavimo. Drugače se namreč čebele zopet preselijo iz medišča v plodišče k matici na prazno satje in tam v zimi umrejo od gladu. Tudi to se mi je že primerilo.

Taki so dosedanji moji uspehi in neuspehi in izkušnje glede prezimovanja v mediščih. Marsikateri večji in starejši čebelar, ki se je ukvarjal s tem, je doživel menda isto, drugi pa še bodo. Zato sem o tem pisal, da ne bodo tisti, ki bodo poskušali, preveč presenečeni ali razočarani. Želim, da bi se vsem boljše obneslo kakor se je meni, vendar sem v splošnem še najbolj zadovoljen s prezimovanjem v mediščih.

ČTIVO ZA ZAČETNIKE

Julij in avgust

Fr. L.

Upanje čebelarjev, da izkoristi žival pozno pomladansko pašo na travnikih, rdeči detelji in raznem drevju, je šlo zopet po vodi. Zato bomo tudi letos o točenju medu prav na tihem govorili. Rojev je bilo malo, kar je še sreča v nesreči.

Prvo razdobje čebelarškega leta je tedaj končano, večinoma prav malo ugodno. Le iz nekaterih krajev na Dolenjskem poročajo, da bodo natočili nekoliko medu, da ga bo vsaj za vzorec.

Zopet se je izkazalo, da so v splošnem le gorka leta ugodna za čebele. Tudi velika suša je boljša kot hladno vreme, kakršno je vladalo pretežno letošnjo pomlad.

Do julija je večina travnikov pokošena in s tem usahne glavni donos s travniškega cvetja. Po tej košnji pride na vrsto še lipa, ki pa le v nekaterih krajih pokaže nekaj donosa, če je le vreme ugodno. Večkrat se dobro izkaže tudi pravi kostanj, ki hoče prav posebno toplega vremena. A v tem času, ko se začne dan krajšati, vročina pa

vedno bolj narašča, so prav rade nevihte. Spran kostanj pa ne medi več dosti in ob nenadnih plohah se mnogo čebel pogubi. Sicer pa daje kostanj mnogo obnožine, le med je nekoliko grenkega okusa. Da berejo čebele kostanj, nam priča močan, opojen duh, ki prihaja iz panjev, zlasti ob gorkih večerih.

Meseca julija se začne tako zvana trotja vojska. Ko neha paša in so matice oprasene, začno čebele trote preganjati. Pri rojih z letošnjimi maticami je to zanesljivo znamenje, da so matice oprasene. Čim boljša je paša, tem dalje trpe čebele trote v panju. Ker so pa troti močnejši kot čebele, jih najprej preženejo s satja na pod, stene ali v kot panja, da obnemorejo. Teh se zdaj lotijo z veliko srditostjo in jih iztirajo iz panja. Prav je, da čebelam pri tem delu pomagamo. Ne smemo pa trotov tretji in puščati na tleh pred panji. Najbolje je, če jih zjutraj, ko je hladneje in ne morejo še leteti, z grebljico pogrebemo v kak zabojček in poparimo. Pazimo zlasti, da se troti ne nakopičijo pri žrelu, kjer zapro izhod čebelam. Mrtve trote zakopljemo v zemljo,

da ne bodo razširjali smradu, ali pa jih damo pozobati perutnini, ki jih tudi žre, le privaditi jo je treba na to. Opazoval sem, kako dobro so ločile kokoši čebele, pomešane s troti. Nobena se ni zmotila in kavsnila čebelo namesto trota. Doletela pa me je nekoč pri pregledovanju čebel velika smola. S sata mi pade poleg trotov tudi matica. Sitna kokoš je bila vedno za menoj in — kavs — pa je bilo po matici. Pretrgala jo je na dvoje in požrla oba konca. Odslej nisem več pregledoval satov v navzočnosti kokoši. Dobro, da sem imel rezervno matico, sicer bi bil ob družino.

Mesec julij je čas priprave za glavno jesensko pašo na ajdi. Ta je tudi letos zadnji up čebelarjev. Na vsak način moramo vsaj zdaj odpraviti slabiče. To izvršimo z združevanjem. Gledati moramo na to, da odpravimo v prvi vrsti slabe matice in take družine, ki imajo malo čebel ali kako drugo pomanjkljivost. Pri kranjičih je pomoč bolj težka. V panjih s premičnim delom pa izvršimo to takole: Nekaj ur pred združevanjem vzamemo slabiču matico, da se zave osirotelosti. Zaležene sate razdelimo kakemu šibkejšemu panju, ki se bo z izleženimi čebelami lahko prav lepo okrepil. Starejše čebele so pri tem delu večinoma odletele, mlajše pa ostanejo na satju in jih bo nova družina v tem času rada sprejela. Lahko pa razdelimo kasirani panj tudi med dve šibkejši družini. Družini, ki jo ojačujemo, odstranimo pokvarjene, prazne ali stare sate. Če je v njih še zalega ali med, prestavimo satje v medišče. Panj, ki smo ga kasirali, odstranimo ali ga zakrijemo, da ne bodo silile predstavljene čebele nazaj.

To izvršimo konec julija, ali vsaj v začetku avgusta, da bodo ob ajdovi paši družine dovolj močne. Združevanje na jesen po končani paši pa je prav toliko vredno kot zvonjenje po toči. Saj so si čebele že ob ajdovi paši uredile svoje gnezdo za zimo in mi ga jim pri združevanju samo zmešamo. Jeseni jim lahko le zalogo dopolnimo, če si je niso mogle samo preskrbeti.

Nekateri čebelarji se poslužujejo za okrepitve svojih družin pred ajdovo pašo tudi špekulativnega ali dražilnega pitanja. Začetnikom tega ne priporočam. Včasih se to obnese, mnogokrat pa tudi ne. Novinci naj poskusijo to kvečemu pri nekaterih panjih in po posvetovanju s sosednimi čebelarji.

Izvršimo pa to delo lahko na dva načina: Ali pitamo samo šesti teden pred glavno

pašo in to v večjih porcijah, ali pa vseh šest tednov v manjših obrokih.

Raztopnino naredimo iz 5 litrov vode, 2 kg sladkorja in temu dodamo še $\frac{1}{2}$ kg dobrega medu. Pri enotedenskem pitanju dajemo panju vsak drugi večer približno po $1\frac{1}{2}$ litra te raztopine.

Pri pitanju v vseh šestih tednih pred glavno pašo pa razdelimo to količino tako, da dajemo vsak drugi večer v prvih dveh tednih po $\frac{1}{4}$ litra, druga dva tedna po $\frac{1}{4}$, tretjih štirinajst dni pa po $\frac{1}{2}$ litra. Raztopnino moramo seveda delati sproti, da nam ne začne kipeti.

Kateri način pitanja je uspešnejši, je težko reči. Odvisno je to od raznih okoliščin, zlasti še od krajevnih pašnih razmer. Na vsak način pa smo s tem precej pomagali družinam, ker so začele matice močnejše zalegati in se bo do glavne paše pomnožilo število mladih čebel.

To špekulativno pitanje je najbolj potrebno tam, kjer mesec julij in prva polovica avgusta ne nudita čebelam dovolj bere v naravi. Če imamo pa v kraju pravi kostanj, več njiv grahore, sončnic, domače črne detelje, zgodnjo otavo in razno grmovje po gozdih, pa je to dražilno pitanje zlasti za začetnika že kar nepotreben izdatek.

Meseca avgusta prevažamo čebele v ajdovo pašo. Letos bo to sicer precej omejeno, a vendar nekoliko besed tudi o tem.

Prevažanje je prav sitno opravilo in kdor ima količkaj ugodne pašne razmere doma, je bolje, če ne tvega truda in stroškov.

Prvo pravilo je, da morajo biti družine za prevoz v pašo dovolj močne. Slabiči postanejo v paši navadno plen močnejših panjev. Kako jih pripravimo in ojačimo, smo povedali že spredaj.

Prevažamo ponoči, ko je bolj hladno, na primer po kakem dežju. Najbolj pripravno prometno sredstvo za to je tovorni avtomobil, oziroma poseben voz na vzmeteh. Ob železniški progi jih seveda prepeljemo z vlakom. Včasih so rabili za vprego pri prevažanju čebel največ vole, ker hodijo bolj počasi, enakomerno in previdno ter za pike niso tako občutljivi kot konji. Za daljna pota pa voli zaradi svoje počasnosti niso primerni.

Panje nalagamo ob večerih, ko so vse čebele doma. Če nimamo posebnih zapahov za žrela, vtaknimo vanje vršičke smrekovih vejic. Vrata pri AŽ panjih snemimo, da imajo čebele dovolj zraka. Pri kranjičih pa

odvzemimo veho, ki mora biti precej velika, da prihaja več zraka skozi mrežico. Vse razpoke na panjih skrbno zamažimo, da nam ne bodo čebele vso pot uhajale in nas nadlegovale. Če se bojimo, da bi se satje podrlo, ga pri premičnem delu spodaj podprimo s primerno debelimi letvicami. Kranjčice pa lahko tudi kar obrnemo in jih naložimo v smeri vožnje, ker imajo večinoma podolžno stavbo. Nikoli ne odpeljimo vseh panjev iz stalnega čebelnjaka. Vsaj en panj naj ostane doma, da se izgubljene ali pobegle čebele vrnejo vanj. Marsikatera čebela zvečer obnemore in ostane čez noč zunaj. Zjutraj se bo izprosila v ta panj, ko ne bo več našla svojega na stalnem mestu. Med prevozom nam lahko tudi čebele uhajajo pri kaki neopaženi razpoki in se vrnejo drugi dan v stari kraj, če ta le ni predalet.

V času ajdove paše je velika nevarnost za ropanje. Ajdov med ima močan duh in privabi tujke tudi iz velike daljave. Godi se to zlasti v slabih pašnih razmerah, posebno, če nima žival tudi popoldne kake bere, bodisi na otavi, jesenskem resju ali drugod. Zato je prepovedano odpirati panje v času izleta ali celo točiti. Najbolj so v nevarnosti za ropanje panji na zasilnih stojščih, ki so morda zadaj še bolj malo zadelani. Zato začno roparice obletavati panje najprej zadaj in ko ne najdejo tu vhoda v panj, se približajo od strani žrelom, kjer prav hitro izsledijo šibkejšo družino. Če ropanja takoj v začetku ne ustavimo, je prav tako kot s požarom. Poznejša pomoč je prav malo izdatna.

Ropanje zabranjujemo na več načinov. Žrela v popoldanskih urah primašimo, da izletava le kaka dvojica čebel istočasno. Na obeh koncih čebelnjaka zatakne mo smrekovih vejic, da ne morejo roparice brez ovire pred panje. Tudi žrela panjev je dobro zastreti s smrekovimi vejami, da tujke nimajo direktnega dostopa do panjev. Domače so v kraju dobro razvidene in hitro najdejo pot. Pomaga tudi močno obrizgavanje tujk, ki obletavajo čebelnjak. Mala ročna brizgalnica je sploh čebelarju neobhodno potrebna pri raznih opravilih.

Prav uspešno se mi je obneslo v nekem primeru mazanje okolice čebelnjaka s karbolinejem. Z njim sem močno namazal več starih desk. Eno sem položil na spodnjo desko pred čebelnjakom, ostale pa prislonil na obeh konceh in za čebelnjakom. Duh po karbolineju je skoro popolnoma uničil duh po ajdovem medu in tujke so

se začele ogibati tega kraja. Zjutraj sem odnesel deske malo proč, da se niso domače čebele vznemirjale, in jih prislonil zopet popoldne ter po potrebi še napojil. Mazanje samega čebelnjaka ni umestno in kvari tudi njegovo vnanjost.

Posebno moramo paziti, da zabranimo ropanje, če nenadoma mine ajdova paša. Tedaj postanejo čebele kar divje na med in ga iščejo kjer koli. Vsaka kapljica v starem satju jih privabi. Zato je treba tudi prazno satje odstraniti iz čebelnjaka ali ga trdno zapreti v zaboje ter zažveplati, da se ga ne lotijo večče, ki so v tem času posebno silne.

Ob ajdovi paši skrbno opazujemo čebele. Družine, ki živahno lete, so zdrave in priporočljive, da jih ohranimo za pleme. Po izletu in prinašanju obnožine sklepamo tudi na rodovitnost matice. Ne pozabimo na napajališča na pasišču!

Upajmo, da nas letošnja ajdova paša ne pusti zopet na cedilu. Prav ta čas bo med dragocen zaklad in bo dobil zopet ono veljavo, ki mu po pravici gre.

Za vsak dan

Virmašan.

Gospod urednik toži, da mu primanjkuje gradiva za SČ, zlasti praktične vsebine. Število sotrudnikov pada od leta do leta, naraščaja pa ni.

Za pisanje člankov je treba dovršen kos idealizma in sposobnosti, kar pa ni vsakomur dano. Marsikdo bi lahko kaj dobrega napisal, pa mu ne gre v pero, ali pa nima volje za pisanje. Z dobro voljo pa je mogoče goro premakniti. Zato naj se zganejo tisti, ki so v prvi vrsti poklicani skrbeti za duhovno hrano naših čebelarjev in naj zasujejo urednika z gradivom, da se mu še brada ne bo videla...

Tudi jaz ne bom kaj posebnega napisal. Iz praznega klasa ne pade kaj prida zrnja in tudi iz moje glave ne dobrega. Bil sem visoko na šoli, ko sem kot ljudskošolski učenec za kos kruha in 20 vin. ves dan nosil strešno opeko, ko so streho popravljali, vendar od tega ni v moji glavi ostalo drugega kot spomin. Ako si tu in tam koga malo privoščim, naj mi dotični oprostijo, tega ne delam iz slabega namena. So napake, ki jih opazimo šele tedaj, ko nam jih kdo pokaže s prstom. Jaz sem vsakemu hvaležen za pouk, kar je dobrega tudi porabim.

So dela v čebelarstvu, ki jih človek leto za letom opravlja tako rekoč mehanično, vendar ne bo škodovalo, ako na kratko pregledamo vse od prvega izleta do zime, ko napravimo račun čez delo in čebele za nekoliko mesecev izročimo božjemu varstvu.

Vsak težko pričakuje pomladi, najbolj pa čebelar. Za svetim dnevom je dan prvega izleta tako rekoč največji praznik. Takrat stoji ves zamaknjen pred čebelnjakom, pozabi na vse drugo in gleda veselo življenje, ki suje iz panjev in kroži okrog čebelnjaka. Ne opazi niti, da čebele pridno izpuščajo rjave madeže po njem in šele na opomin svoje boljše polovice se umakne v čebelnjak, kjer ga čaka dosti dela. Treba je očistiti vse panje mrtvic in drobirja, pregledati zalogo, obseg in kakovost zalege. Vse to napravimo, ako je vsaj 8° C toplote v senci. Ob nižji toploti, ko padajo čebele s satov, naj se rajši s tem delom počaka, ker pomladi je škoda vsake čebele, ki se po nepotrebem zgubi. Ta pregled izvršimo kolikor mogoče hitro in mirno, da preveč ne razburjamo čebel in da ne uhaja prepotrebna toplota iz panja. Delo je lahko, ako je vse v redu, panji pravilno izdelani, da ni treba vrat in okencev s silo odpirati in trgati iz panjev. Ko odstranimo slamnico ali papirno blazinico, nalahko odstranimo okenca, potegnemo lepenko iz panja, pregledamo kaj je gori, ker na njej imamo sliko vsega zimskega početja čebelne družine. Kar je na lepenki, stresemo v zato pripravljeno posodo, in ako smo opazili kaj izrednega, zapišemo na panjska vrata. Satje nalahko razmikamo proti steni panja in s tem napravimo prostor, da lahko sat za satom izvlečemo. Ako družina sedi v sredi, so navadno krajni sati brez čebel, pač pa so zaliti z medom, bolj proti sredini pa je slika ravno narobe: več čebel in manj zaloge. Ako družina dobro zaseda vsaj 5 ali 6 ulic, je v redu. Ko pregledamo še obseg in kakovost zalege, satje zopet pomaknemo na staro mesto in panj zapremo ter zapažimo, ker pomladi potrebujejo čebele za nemošen razvoj tri stvari: zadosti hrane, zadosti toplote in mir.

Lahko je delati v panju, kjer sati niso pritrjeni z nazidki na rešetko, mučno pa je pregledavati, če je treba vsak sat s silo odtrgati od rešetke. Koliko staremo čebel, ko sat vlečemo iz panja in ga zopet tlačimo v panj, razburjene čebele pa se zakade v čebelarja in marsikomu ostane ta pregled

v grenkem spominu. Vse to lahko odpade, ako čebelar že pri jesenskem pregledu, po končani paši, ko ureja panj za zimski počitek, vse sate in rešetko lepo osnaži. Ni prijetno to delo, ako so panji živalni, sati težki in če je treba pregledati 20—30 panjev, vendar je potrebno. Res izgubi katera čebela življenje, a jeseni ni tolike škode kot pomladi, ko so v panju same mlade neizrabljene čebele. Tudi je jeseni čebelar bolj vaje pikov in ne občuti, ako dobi nekoliko ducatov pikov tako kot pomladi, ko je bolj dovteten zanje.

Vse, kar opazimo pri prvem pregledu v panju, vpišemo v knjigo, v kateri mora imeti vsak panj nekoliko strani za vse leto. Da bi se to delalo takoj sproti ob pregledu, ni časa in se vse zapiše s kredo na vrata panja. Skoro vsak čebelar ima svoje znake, katere razume le sam in po končanem pregledu so vrata panja kot kak zdravniški recept. Ob prvi priliki je treba zapiske prenesti v knjigo, na panju pa zbrisati. Da bi imel poleg drugih skrbi še vse, kar je zapisanega v „glavi“, je pa premajhna.

Jeseni so bili vsi panji približno enaki glede medu, vendar je pomladi včasih velika razlika med njimi. Kateri ni porabil skoro nič, kateri pa že prosi za pomoč. Prvi bo lahko izhajal ob svojem, drugi le s čebelarjevo pomočjo. Ako je bila prejšnja čebelarstva letina dobra in čebelar toliko skrben, da je kljub zadostni zalogi v panjih pustil še nekaj medenih satov za primer sile, mu bo lahko in hitro pomagal. Vzame krajna sata iz panja, omete čebele z njih in ju zamenja z medenima. Toda sedaj, ko že več let čebelarjem tenka prede, smo veseli, ako dobe čebele zadostno zalogo, zato ni misliti na točenje in hranjenje medenih satov za rezervo ter si moramo pomagati s čistim medom ali sladkorjem. Ako krmimo z medom, ga moramo toliko segreti, da je tekoč, a ne vroč, sladkor skuhamo ali stopimo, odstranimo nesnago in nalijemo v pitalnike. Pokladati moramo le zvečer, da se čebele ne razburjajo in ne izletavajo. Pitalnike pripravimo že prej, da je zvečer vse na mestu in jih ni treba šele iskati po čebelnjaku. Kdor ima v čebelnjaku električno luč, lahko dela sam, drugače je dobro, da ima pomagачa, ki mu sveti. Najboljša je zato žepna luč ali kaka druga zaprta svetilka, a najslabša sveča. Ako večkrat krmimo, se čebele navadijo in če še tako nalahko odpreš panj, se vsujejo iz njega in silijo v luč.

Če je odprta, se jih dosti osmudi in popada na tla. Zato naj vsak zaradi varnosti uporablja zaprto luč.

Ker v zimskem času panji ne goje zalege, je tudi poraba živeža majhna, z nastopivšo pomladjo pa se širi zalega in krči zaloga. Čim več ust, tem več se porabi. Narava še ne nudi ničesar, razen nekaj obnožine, zato naj čebelar, ako krmi, za silo poklada večje porcije, in te bolj porredko. Dá naj vsak kilogram medu ali sladkorja hkrati. Naj ne misli, da bo z žlico medu obdržal panj mesec ali dva pri življenju. To je kaplja v morje, ki več škoduje kot koristi. S tem silimo matico k večji delavnosti in čim več zalege, tem prej se porabi že itak pičila zaloga. To delamo samo takrat, ko ima panj še sam dosti zaloge in naše pomoči prav za prav ne potrebuje ter ga s tem, da mu po malem pokladamo, le dražimo k večji delavnosti. To nekateri čebelarji priporočajo, nekateri pa odsvetujejo. Ta način krmljenja začnemo šele takrat, ko že narava nudi nekaj medene paše, ne pa takrat, ko je panj tako rekoč prazen. Ker za to ni določenih pravil, naj se vsak čebelar ravna po svojih krajevnih pašnih razmerah.

(Dalje prih.)

Revmatizem

F. L. Celje.

Leta 1959. je bil objavljen v SČ članek g. V. Rojca „O čebeljem želu in strupu“. Naj mi bo dovoljeno, da tudi jaz povem nekaj resničnih dogodkov, ki so v zvezi z zdravljenjem revmatizma s čebeljim strupom.

Kako se nalezemo revmatizma, o tem si menda še zdravniki niso edini. Če vprašate bolnika samega, vam bo skoro vsak zatrjeval, da se je prehladil, bodisi v svetovni vojni, ali pa ga je premočil dež, ali pa je stal ves poten na prepihu, ali pa je ležal na mokri, mrzli zemlji itd. itd. Saj je tudi znano, da so tej boleznii podvrženi posebno oni ljudje, ki opravljajo svoj posel v vodi in ob njej, torej brodniki, splavarji, mlinarji, ribiči, perice itd. Da so pa poleg prehlada še drugi vzroki obolenja, je menda tudi že dognana stvar.

Sicer pa ne mislim pisati o vzrokih, temveč le o preprostem zdravljenju te bolezni. Bogati bolniki zaupajo večim in slavnim zdravnikom, sanatorijem, toplicam. Mnogim se stanje izboljša tako, da se vračajo domov brez opore, celo brez bergel. Seveda

mora potem srečni ozdravljenec zapustiti bergle upravi zdravilišča kot najučinkovitejšo reklamo. Priprosti ljudje potem govore, da se je zgodil čudež, kajti bolezen je minila, kakor bi odrezal. Pogostokrat pa so taka ozdravljenja le začasna in bolezen se menda po bolnikovi krivdi po daljši ali krajši dobi ponovi. V novejšem času skušajo zdravniki zdraviti revmatizem z injekcijami, baje s prav dobrim uspehom. Še lepši uspeh je mogoče doseči z naravnimi injekcijami, ki so tako preproste, enostavne in poceni, da si jih lahko privoščijo najsiromašnejši človek brez ficka v žepu. In za te ljudi so namenjene te vrstice, za reže, ki nimajo sredstev za zdravnika, za zdravila, še manj pa za sanatorije in topliće, pa bi se tudi radi veselili največjega bogastva sveta, ljubega zdravja.

Injekcije, ki jih priporočam, nam nudijo čebelice. Ako te ta žival piči, se pcedi po želu v rano skeleč strup, ki ima zdravilno moč za revmatična obolenja. S tem strupom je zdravil že pred petdesetimi leti mariovski zdravnik dr. Terč revmatike s prav dobrim uspehom. No in tudi sam sem se prepričal, da preženejo čebelni piki revmatizem! Nalezem sem se ga na orožnih vajah na Koroškem, in zavoljo bolečin v ramenih sem prečul marsikatero noč. Baš tisto leto sem postal čebelar in revmatizma sem se iznebil ne vem kako in kdaj. Ker je tudi moja žena tožila o oteklinah in bolečinah v členkih, si je po zdravniškem receptu nabavila mazila, toda pomagala niso nič. Revmatizem ji je zagrenil mnogo noči. O čebelnih pikih, ki sem jih priporočal, ni hotela slišati. Ko ji je pa bilo trpljenja vendar preveč, je prišla k meni v čebelnjak in naravne injekcije so v teku 12 dni učinkovale tako, da sama ni vedela, kdaj je izginila oteklina in z njo tudi bolečina. V družbi sem večkrat omenil to zdravljenje, pa sem dobil vtis, da so mi najmanj zaupali bolniki revmatiki. Ljudje se namreč silno boje čebel, zlasti še ženske. Res ni čebelni pik ravno prijetna stvar, posebno za nervozne ljudi in za take, ki imajo srčno hibo, ker se jih potem loteva slabost. Poznam celo dva čebelarja, ki sta po čebelnem piku omedlela, seveda brez slabih posledic. Pa to so prav redke izjeme. Po mojem mnenju povzročča umetna injekcija hujšo bolečino nego čebelni pik. No, kaj pa naj poreče čebelar, ki dobi včasih po deset, dvajset in še več pikov hkrati, ali pa če se vsuje nanj kar cel roj čebel!

Pa naj omenim še en primer ozdravljenja, ki ga naj opiše ozdravljenec sam!

„1921. leta sem prvič opazil, da so mi začele postajati noge težke in sklepi trdi. Ko je nastopila zima, sem padel v posteljo in ves čas me je moril pravi revmatiš. Zdravil sem se s toploto in masiranjem, spomladi pa je bolezen popustila, toda čutil sem jo še vedno tudi vsa leta pozneje. Lani v jeseni me je zopet hudo napadla ter me držala do pomladi. Prehladil sem se bil v svetovni vojni, pozneje pa še večkrat ob vodi, ker sem po poklicu brodar. Letos spomladi sem se baš pregreval na soncu, sedel sključen in kruljav pred kočo, ko me nagovori nek mimoidoči gospod (ribič), če bi ga hotel prepeljati čez Savinjo. Opazil je bil mojo nadlogo in se zanimal zanjo. Razložim mu vse po resnici. Svetuje mi, ako sem zdravega srca, naj se lečim s čebelnimi piki (kar da je tudi njemu pomagalo) in sicer na sledeči način: Prvi dan en čebelni pik, drugi dan dva, tretji dan tri in potem tako nazaj. In to sem storil točno. Že čez teden dni sem postajal veselejši, do-

bil apetit, in trganje je ponehavalo. Čez tri tedne se mi je kar čudno zdelo, ko me ni več cukalo po sklepih. Oha, sem dejal, le čebelni pik, le ta me je ozdravil. Danes sem popolnoma zdrav, skačem in brcam z nogami in rokami. Ker imam zdaj dober apetit in ponoči lahko spim, sem zdaj resnično vesel, da se zopet počutim zdravega. Star sem 54 let, ker sem se rodil 1885. leta. In če bo šlo tako naprej, jih upam dočakati še enkrat toliko.

12. oktobra 1940.

Rizmal Vinko, brodar,
Male Braslovče.“

Original tega pisanja hranim, pri prepisovanju sem tu in tam zaradi boljšega razumevanja predružačil besedni red ter vstavil ločila. Pošiljam vam te vrstice v javnost, mogoče koga zapeljejo, da se na ta preprost in cenen način dokoplje do zdravljenja. Kdor koli bi se lotil popisane zdravljenja, naj bo tako prijazen ter mi o uspehu poroča. Naslov izve pri uredništvu SČ.

KOTIČEK ZA RADOVEDNEŽE

1. Kateri način pitanja je boljši, ali s pomočjo običajnega pitalnika, ali nalivanje klaje v satje? D-n. S. V. p. P.

Vsak način ima svoje prednosti in svojo senčno stran. Umna čebelarstva teorija daje prednost pokladanju s pomočjo pitalnika, češ da je bolj naravno, ker dobivajo čebele hrano od spodaj, kjer je žrelo in nastane potem v družini isto razpoloženje kakor ob dobri paši, kar je posebno važno pri dražilnem pitanju, ki naj matico priganja k obilenjšemu zaleganju.

Večina čebelarjev poklada čebelam s pomočjo pitalnika, da jim ni treba vselej odpirati okenca in preganjati čebel, ki silijo iz panja čim odstranimo okence. Res je, da moramo pri tem načinu pitanja uporabljati pitalnike in steklenice, toda ta strošek je enkrat in odtehta hibe drugačnega načina pitanja.

Le kadar je n. pr. jeseni ali spomladi tako hladno, da čebele več ne podseda in si zaradi hladu ne upajo zapustiti gnezda, se pitalniki ne obnesejo, ker ostane hrana v njih nedotaknjena in mine včasih več dni, preden jo znosijo v satje.

Nalivanje klaje naravnost v satje se imenitno obnese pri zasilnem krmljenju v dobi, ko je medišče že zastavljeno s satjem,

to je poleti. Posebno primerno je, če so čebele na tujem pasišču daleč od doma. Pitalnikov ni, steklenic ni, pa tudi časa ni, da bi čebelar panje opremil z njimi. Ponavadi je treba klajo v naglici pripraviti, pa čebelarju kar dobro dene, če ni drugih priprav in lahko klajo enostavno nalije v satje, pa je delo opravljeno. Medišče tudi ni tako gosto zasedeno, da bi čebelarja čebele pri delu ovirale.

O tem načinu pitanja preberite članek g. Košaka v lanskem SČ (str. 197), ki je zelo poučen.

Iz povedanega lahko povzamete, da je obojni način pokladanja pravilen in dober. Včasih je ta način bolj primeren, včasih drugi, kakor pač potreba in prilika naneseta.

2. Nekomu sem prodal deset panjev. Are mi je dal 200 Din. Od takrat je preteklo že tri mesece, pa čebel še ni vzel in tudi na moja pisma ne da odgovora. S čebelami sem imel zaradi slabega vremena oziroma krmljenja precej stroškov. Kdaj zapade ara? J. K. v B. p. K.

Napravili ste veliko napako, ker se niste točno domenili za rok prevzema. To je vsakakor treba, pa naj bo kupčija majhna ali velika. Z aro ni tako, kakor običajno misli-

jo, namreč da enostavno zapade, če kupca ni po kupljeno blago, bodisi ob dogovorjenem roku, ali pa v „običajnem“ času.

Sedaj morate kupca v priporočenem pisnu pozvati na izpolnitev kupčije in mu staviti rok. Če ga ne bo po čebele, morate vložiti tožbo. Seveda vam je kupec dolžan povrniti vse stroške, ki ste jih imeli s čebelami po sklenjeni kupčiji do prevzema. Ravnajte tako, pa boste prišli do svoje pravice.

3. Letos so se čebele na travniški paši tako izrabile, da so izgubile skoraj vse dlačice. Sem mlad čebelar, zato kaj takega doslej še nisem videl. Zakaj so postale črne? M. Z. v L.

V vašem okolišju je bila letos precej dobra paša na travniški kadulji (žajblju). To so tiste temnomodre cvetlice v travi, ki imajo cvet podoben cvetu koprive. Medniki so globoko v cvetu in čebela mora z glavico dvigniti zgornjo ustnico cveta, da more do mednikov. Cvet pa je hrapav (dlakast) in lepljiv, pa se čebelje dlačice pri beri na kadulji obrusijo, tako da postanejo čebele črne (brez dlačic).

Še hujša za čebele je prava kadulja, ki raste v hrvaškem primorju in po Dalmaciji. Ta je še bolj hrapava in lepljiva in zdela čebele tako, da je v panjih po končani paši le malo čebel na bero.

4. R. K. v K. g. Čebel ne boste mogli poslati v Nemčijo. Prepoved uvoza je bila

izdana dne 15. julija 1924 in je bila naknadno potrjena z odlokom nemškega ministrstva za prehrano in kmetijstvo z dne 2. junija 1939 (V Stp I—892). II B—996. Po tej naredbi je nemogoče uvažati čebele v staro Nemčijo iz bivše Avstrije, še manj pa iz vašega okoliša.

5. A. L. v R. Za kritje zasilnega čebelnjaka bo lepenka kar dobra, samo vsake dve leti jo je treba prevleči s katranom, posebno to, ki jo boste sedaj kupili... Katran lahko kupite v ljubljanski plinarni. Lepenko morate takoj po pleskanju potrositi s finim peskom (mlivko), da katran ne odteče.

6. F. L. v M. Manjše število panjev lahko oddaste kot kosovno blago na vsaki postaji, in če boste označili pošiljko kot „žive čebele v pašo“, boste plačali znižano tovarnino. Večje število panjev pa morate sami natovoriti in spremljati v pašo, sicer so stroški preveliki in škoda neizogibna. Posvetujte se z načelnikom domače postaje, je vsekakor potrebno.

7. J. R. v R. Iz Dalmacije se letos ni nadejati kaj prida medu. Letina ni bila obilna, pa so tudi druge težave, ki onemogočajo pošiljanje.

8. P. C. v N. Medica ne sme kipeti ob preveliki toploti, sicer rada cikne. Najprimernejša toplina je 18° C. Saj je tudi vino najboljše, če mošt pokipi pri 15° C.

OPAZOVALNE POSTAJE

Poročilo za marec, april in deloma za maj 1941.

Mesec marec je bil hladen in vetroven, dasi je ponekod sonce že prav pripekalo. Zaradi neprestanega vetra so čebele razmeroma malo izletavale in tudi mnogo jih je zunaj ostalo. Donos obnožine z leske, jelše, resja in ive je bil majhen in so se panji začeli dobro razvijati šele proti koncu druge mesečne polovice. Zimska zaloga je naglo ginevala, in kjer niso čebelarji dovolj budno pazili, so ravno najmočnejši panji podlegali lakoti.

April nam je prinesel neprijazno vreme in veliko razočaranje. Skozi naše ozemlje potekajo meje in naše opazovalne postaje so pod silo razmer prenehale delovati. Za ta mesec imamo na razpolago poročila le od treh postaj. Izletnih dni je bilo sicer veliko, toda nad polovico dni v mesecu je pi-

hal hladen veter in je oviral izlet. Koščičasto sadno drevje in borovnica sta odcveteli — čebele niso imele mnogo od tega. Zadnji ostanki zimske zaloge so skopneli, pomoč čebelarjeva je postala nujna. Kjer je čebelar panjem pomagal, so se družine nemoteno in dobro naprej razvijale in proti koncu meseca so bili panji natrpani čebel. Ponekod so že odpirali medišča, nastavljali in pripravljali najmočnejše panje za prestavljanje.

Majnik je sicer mnogo obetal, pa malo dal. Vreme tudi sedaj ni naklonjeno čebelarjem: deževni dnevi se vrstijo z vetrovnimi. Na regratu so sicer pridno nabirale obnožino in tudi prve kapljice novega medu so se v satju že posvetile, pa je 6. maja pritisnil mraz in slana je pobelila poljane. Sadno drevje in rdeča detelja ter travniške cvetlice so slabo medile. Pa zopet dežuje.

Mesečni pregled za marec, april, maj in junij 1941

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže						Toplina zraka			Dni je bilo											
		pridobil v			izgubil v			v mese- cu čistih dkg	največ pri- dobil		naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol jasnih	jasnih	vetrovnih		
		1.	2.	3.	1.	2.	3.		dkg	dne											C°	
		mesečni tretjini dkg						pri- dobil	po- rabil													
Marec																						
Breg-Križe	483	—	—	—	30	30	40	—	100	—	—	+19	—	4	+ 4·92	15	6	2	16	1	14	2
Virmaše-Škofja loka	361	—	—	—	100	85	70	—	255	—	—	+14	—	1	+ 6·35	21	10	2	11	14	6	27
Tacen-Šmarna gora	314	—	—	—	55	70	90	—	215	—	—	+18	—	5	+ 7·85	22	9	2	13	5	13	25
Barje	289	—	—	—	65	80	40	—	185	—	—	+15	—	6	+ 4·71	18	8	2	9	19	3	13
Dob	305	—	—	—	60	80	70	—	210	—	—	+16	—	9	+ 4·46	18	8	1	14	11	6	18
Rova	350	—	—	—	55	85	65	—	205	—	—	+14	—	7	+ 5·58	22	8	2	9	14	8	7
Mekinje	415	—	—	—	50	70	100	—	220	—	—	+15	—	9	+ 4·74	23	9	2	10	12	9	25
Škorno-Novi kloster	450	—	—	—	45	65	90	—	200	—	—	+13	—	7	+ 3·50	12	3	1	13	18	—	15
Sp. Ložnica-Žalec	252	—	—	—	35	70	55	—	160	—	—	+17	—	7	+ 6·38	24	11	1	6	19	6	25
Studenci-Maribor	265	—	—	—	15	75	80	—	170	—	—	+18	—	9	+ 4·54	12	9	1	6	16	9	25
Rogaška Slatina	224	—	—	50	150	150	—	—	250	50	31	+14	—	3	+ 5·88	24	12	2	7	12	12	22
Donačka gora-Rogatec	397	—	20	220	40	—	—	—	*	—	—	+20	—	7	+ 6·40	15	7	3	13	4	14	13
Krka	300	—	—	—	80	100	85	—	265	—	—	+19	—	1	+ 7·17	23	4	—	15	7	9	26
Št. Vid-Stična	360	—	—	—	80	65	60	—	205	—	—	+20	—	4	+ 8·35	16	7	1	8	12	11	15
Novo mesto	180	—	—	—	55	90	115	—	260	—	—	+20	—	8	+ 6·46	23	8	2	9	11	11	18
Šmarjeta	375	—	—	—	50	40	30	—	120	—	—	+18	—	7	+ 7·45	27	9	3	8	7	16	31
April																						
Virmaše	361	—	—	—	90	150	40	—	280	—	—	+19	—	0	+ 10·20	24	8	1	9	17	4	26
Dob	305	—	—	—	60	90	80	—	230	—	—	+22	—	4	+ 9·08	14	10	1	17	11	2	14
Šmarjeta	375	—	310	180	220	30	50	410	—	70	20	+23	+	1	+ 10·77	21	12	2	13	8	9	26
Krka	300	30	—	10	35	145	25	—	165	—	—	+24	+	1	+ 11·66	21	6	2	18	9	1	26
Trebnje	207	25	15	15	20	10	20	5	—	10	5	+24	+	1	+ 11·08	13	9	2	11	17	2	27
Št. Vid-Stična	360	—	—	—	50	40	90	—	180	—	—	+26	—	2	+ 11·90	15	10	1	15	15	—	12
Novo mesto	180	—	—	—	85	100	30	—	215	—	—	+24	—	2	+ 10·51	24	13	4	11	14	5	13
Maj																						
Cerknica	575	85	145	30	—	50	—	125	—	40	11	+19	0	+ 10·51	24	12	2	8	11	12	18	
Šmarjeta	375	80	200	510	90	110	—	590	—	70	27	+27	0	+ 15·15	30	12	1	3	2	26	30	
Krka	300	10	20	175	105	70	50	—	20	40	28	+29	+	2	+ 14·81	26 ⁵	8	—	13 ⁵	9 ⁵	7	24 ⁵
Št. Vid-Stična	360	—	—	—	25	40	50	—	115	—	—	+25	0	+ 13·60	21	9	—	13	15	3	15	
Trebnje	207	—	—	—	210	—	235	—	445 ⁵	—	—	+23	+	3	+ 13·85	22	9	1	9	13	6	26
Novo mesto	180	30	15	40	105	110	25	—	165	30	21	+26	—	1	+ 13·30	26	19	—	8	14	9	14
Junij																						
Barje	289	150	20	—	40	140	90	—	100	50	2	+36	+	6	+ 18·30	29	12	—	3	8	19	4
Cerknica	575	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Gregor-Ortenek	736	20	510	620	100	40	30	980	—	140	20	+26	+	7	+ 15·10	27	16	—	7	8	15	18
Št. Vid-Stična	360	345	145	135	35	70	45	475	—	90	5	+29	+	4	+ 16·00	27	10	—	5	18	7	4
Krka	300	475	450	80	35	65	60	845	—	180	5	+35	+10	+ 20·40	27 ⁵	8	—	9 ⁵	6 ⁵	13 ⁵	19 ⁵	
Trebnje	207	—	30	190	—	—	—	220	—	30	29	+31	+10	+ 20·10	26	10	—	4	5	20	14	
Novo mesto	180	45	10	10	10	90	65	—	100	10	2	+34	+	6	+ 19·45	28	14	—	2	12	16	7
Šmarjeta	375	380	300	400	30	50	10	990	—	60	24	+31	+	8	+ 19·33	29	13	—	2	4	24	25

* Podatki nezanesljivi, ker je bil panj krmljen.

* Vzrok za izredno porabo: jalovost matice in izguba čebel. — Vse postaje imajo A. Ž. panje.

Nekoliko lepih vmesnih dni porabljajo panji za močno prašenje mladice. Tudi prvi roji so se že pokazali, tako v naši okolici dne 1. in 14. t. m. iz kranjičev.

Junij je bil v splošnem za čebele nekoliko boljši, vendar velja to le za posamezne

okolije (Sv. Gregor, Krka, Št. Vid, Šmarjeta). Ponekod je smreka nekoliko medila, na poznem sadnem drevju ni bilo bere, pač pa so čebele ponekod precej dobile na travnikih. Hoja ni še prišla, da si čebelarji to zanesljivo pričakovali. Čebele so

bile godne za prestavljanje šele v drugi polovici meseca, toda čebelarji so zaradi poznega časa večinoma samo nastavljali, kar je bilo prav. Čemu prestavljati ob koncu paše? Rojev ni bilo mnogo, bo vsaj manj revščine!

*

Po vsej prili pišem danes zadnje poročilo za naš strokovni list* Zato bi se še enkrat rad zahvalil vsem gospodom poročevalcem

za vestno sodelovanje in poročanje. Za bližnjo bodočnost pa želim vsem miru in oddiha ter vso srečo pri ljubljenih čebelicah.

Mayer Julij.

*

Opazovalnice bo odslej začasno vodil urednik SČ. Prosim gospode poročevalce, naj pošljejo poročila naravnost na moj naslov in vsaj do 10. dne v mesecu.

Kaj pove Valvazor o kranjskem čebelarstvu

Jos. Volc — Ljubljana.

V III. knjigi svojega dela „Slava vojvodine Kranjske“ v XXXVII. poglavju piše:

V deželi (Kranjski) je videti raznih mušic in muh. Med njimi imajo opravičeno posebno veljavo čebele, ki visoko nadkrikujejo po svoji koristnosti ne le ves križati mrčes, ampak tudi vse ptice-pevke in lovke. Kakor je tudi majhna ta medena ptička, zasluži vendar veliko občudovanje, da oskrbuje človeka s tako izbornim užitek. Med namreč ne sladi le mnogih jedil, ampak je tudi nekaterim zdravilom izvrsten dodatek, kakor tudi vosek. Ta se ne uporablja samo za voščene sveče, obliže in mnogotera zdravila, ampak tudi za iztiskanje podob in za pečatenje ne le zasebnih pisem, tudi za pečatenje slovesnih razglasov in listin, celo za potrdila in overovljenja velevažnih pogodb in javnih poravnjav med vladarji in odličnimi osebami visokega stanu.

Na Kranjskem se imenuje ta žuželka „Zhèbela“ in se je tu goji od sile mnogo, ker marsikaterega vrlega gospodarja tudi obogati, če mu da Bog svoj blagoslov. In ker bo morebiti kdo tudi rad bral, kako se na Kranjskem gojé, oskrbujejo in uporabljajo te dobaviteljice medu in voska, naj o tem nekoliko poročam.

Tu v deželi je videti posebne hišice za čebele. Vanje postavijo spomladi, in sicer ponavadi na Cvetno nedeljo, panje in jim odprejo žrelo. Ko potem poleti čebele rojé, vzame čebelar železno ali bakreno ponev in tolče nanjo s palčico in tudi žvižga zraven, pa sedejo čebele na kako drevo ali grm v kepo kakor krogla. Potem vzame dolg štirioglat, iz desk zbit zaboj ali pa iz prepererelega lesa izdolben panj. Tak zaboj nato pomaže z medom, nanj pribije pokrov in ga tudi nekoliko z medom pomaže pri mali luknji. Potem priveže tak zaboj ali panj na drevo, tako da sega

mala luknja prav do čebel in se jih skoraj dotika. Tako zdaj panj pusti. Čebele potem vse skupaj same počasi zlezejo skozi malo luknjo v panj. Nato postavi panj v čebelnjak k drugim panjem.

Večkrat roji kak panj dvakrat ali trikrat, celo štirikrat, kajti čebele imajo čez poletje tri- ali štirikrat mlade; in od teh mladih dá prvi novi roj, kakor tudi drugi, spet mlade, tako da je mogoče dobiti včasih v enem poletju iz enega panja celo sedem rojev; kajpak včasih od katerega komaj enega ali celo nobenega. Jeseni po Sv. Mihélu odvzamejo panjem med. Kjer so namreč dve ali triletne panji, jih odprejo in vzamejo iz njih med s čebelami vred in vse skupaj zmečkajo.

Istotako napravijo tudi z novimi. Vendar novim panjem povečini ne jemljejo, če so lahki; če so pa težki, jim zgoraj prežagajo pokrov na dva dela in potem iz starih cunj in platnenih cap — tako pri luknjici kakor pri pokrovu — napravijo dim in toliko časa vzdržujejo (kakor se to vobče tudi drugod dela), da pobegnejo čebele v najzadnji del panja. Nato dvignejo pol pokrova in izrežejo satje, puste pa čebelam toliko zaloge v zadnjem delu, kolikor rabijo za hrano in preréjo čez zimo. Potem pokrov zopet zaprejo in postavijo take panje na kraj, kjer ne trpe preveč od mraza. Čebelarji menijo, da so še najbolje spravljani v hiši pod streho. Spomladi jih pa spet postavijo v čebelnjak. Če so pa potem, namreč spomladi, kaki panji težki, ponavadi tudi te odpro, kakor zgoraj povedano, in jim vzamejo med, tako da ga le malo puste v njih.

Tega medu se mnogo razpošlje v druge dežele in ga gre zlasti na Solnograško vsako leto veliko tisoč stotov.

Koliko medu se v Kranjski deželi pridelava in čez potrebo pridelava, je dovolj raz-

vidno iz tega, ker je takó poceni: za funt medu se dá na Kranjskem dva krajcarja in še tudi manj. Vendar porabi tudi Kranjska sama mnogo medu za kuhanje medicine, kajti pozimi se dobi medicina skoro po vseh velikih vaseh in jo ljudje prav radi pijó, ker je dobra in sladka.

(V nadaljnjem popisuje Valvazor, kakó se na Kranjskem kuha medicina: ta odstavek je bil priobčen v Slov. Čebelarju l. 1925. str. 120.)

Na str. 456 navedene knjige poroča potem Valvazor, kakó delajo na Kranjskem poprnjak ali mali kruhek: V samostanih in po gradovih delajo — kajpak le za domačo porabo in ne za prodajo — dober lecet (to je meden ali poprov kruh), in sicer takole: Narede iz pšenične moke in prav močno medene vode testo, ki ga takó na tenko in fino zvaljajo, da je kot papir. Te tenke ploče ali testene liste denejo v krušno pec, in ko so pečeni, jih zdrobijo in dajo v mlinu zmleti v moko. Potem povrejo pri ognju očiščen med, da postane bolj gost. Iz tega medu in zgoraj opisane moke naredo testo, dodenejo debelo stolčen poper, ingver in koriander, napravijo pogačice in nanje pritisnejo lesene oblike (modle). Potem vsade take poprove pogačice (ali lecet) v krušno peč in ko so se tu pravilno spekle, jih vzamejo spet ven, in tedaj so tako trde, da se razpočijo kot steklo. Treba jih je spraviti na suhem in gorkem kraju, ker se drugače omehčajo. So sicer črnikaste, toda dobre in dosti boljše za jesti ko norimberški medenjaki, ki se s tem lectom ne dá niti primerjati, dasi ga tudi ni zametavati.

V IX. knjigi svojega dela, str. 206, sporoča Valvazor o graščini Graben v novomeški okolici. Neki gospod Mordaks je razširil prvotni grajski stolp na tri strani, toda teh zidov ni dal ometati in so ostale v njem od stavbnih odrov še tudi luknje, ki so segale celó v notranjost gradu. „Vsako leto,“ poroča Valvazor, „se naselijo v teh luknjah čebele. Iz nekaterih je mogoče čebele od znotraj gradu ogrebsti. In četudi take premeščene čebele nerade rojijo, se vendar včasih zgodi, da dajo na

leto po tri roje, tretje leto pa propadejo in pomró.“

Posebno zanimivost sporoča Valvazor — otrok svojega časa — v svoji VIII. knjigi, str. 802, o cerkvi sv. Neže na Kumu. V tej cerkvi mora goreti leto in dan le voščena luč, ker cerkev ne trpi oljnate ali lojene luči. Te vrste luč takoj ugasne, o čemer da priča večkratna izkušnja. Cerkovnik pri tej cerkvi je sicer oženjen, njegova žena pa ne sme bivati pri njem na gori, sicer ugasne v cerkvi tudi voščena luč. Tudi ugasne voščena luč, če stopi na goro prašič ali koza in — „o čemer se je najbolj čuditi, je to, da luč tako dolgo moče zagoreti, dokler ne gre taka žival z gore, kakor je to že večkrat preizkušnja pokazala.“ Župnija Kostanjevica na Kranjskem je darovala zavoljo obljube, da ni bilo mesto po povodnji poškodovano, tej cerkvi svečo, ki jo prižgejo pri vseh mašah. Ta mala poročila pričajo, da je bil čebelni vosek tudi v Valvazorjevem času v veliki časti. Čebela je bila namreč že v starih časih podoba devištva, podoba deviške matere Marije. Vosek, ki ga čebela pripravlja, pa je simbol telesa Gospodovega, ki je bilo od Sv. Duha v devici Mariji upodobljeno. Iz tega razloga zahteva Cerkev, da naj bodo iz čistega čebelnega voska sveče, ki se rabijo v liturgiji ne samo v razsvetljavo, ampak zaradi simboličnega pomena. Ker pa je v naši dobi težko dobiti čisto voščene sveče, je rimska kongregacija določila, da naj bosta po naj večjem delu iz čebelnega voska vsaj dve sveči, ki med sv. mašo gorita na oltarju, in veličnočna sveča. Druge sveče pa, ki jih postavljajo na oltar, naj bodo vsaj po večjem ali znatnem delu iz voska. Leta 1914. je Kmetijsko kemično preskuševališče za Kranjsko razkrojilo sveče neke tuje in neke domače svečarne. Uspeh je bil tale: v sveči tuje firme, ki je po naših krajih ponujala svoje blago kot čisto voščene sveče, se je našlo 10% voska, 50% stearina in 60% parafina; v sveči domače svečarne pa je bilo 65% voska, 27% stearina in 8% parafina. (Dr. Fr. Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje.)

Gustav Strniša:

Čebelar Jernač

I.

Bil je star fant. Čudaški in vase zaprt je živel na posestvu svojega oženjenega brata.

Ljudje radi mnogo govore. Pripovedovali so, da je v mladosti rad zahajal k sosedovi

Barbari. Bila je najzalša v fari, pa tudi najbogatejša nevesta. Zavrnila je skromnega čebelarja. Poročila je drugega. Bogastvo rado skupaj sili. Dekle pa ni primožilo sreče. Denarja je bilo dovolj, sreče pa nič.

Z možem se nista razumela. Bil je človek brez srca. Morala mu je garati kakor živina, pa še ni bil zadovoljen. Skopuh je pograbil njeno doto. Nikoli več je ni videla. O ljubezni niti slišati ni maral. Njegova ljubezen je bilo bogastvo. Zdaj ji je bilo pač žal, da je zavrnila dobrega Jernača. Pa kaj? Prepozno je bilo!

Barbara ni dolgo živela. Preden je legla k večnemu počitku, je poklicala k sebi očeta. Rad jo je imel. Bila je njegova edinka. Vedela je, da ji bo izpolnil njeno željo.

Svojih otrok ni imela. Prosila je očeta, naj ne izroči svojega posestva njenemu možu, ki je brezsrčnež, temveč sorodnikom. Travnik za vasjo je pa izprosila za svojega prijatelja, za Jernača, češ da si bo lahko tam postavil nov čebelnjak, o katerem vedno sanja.

Umrla je. Oče je še za življenje prepisal na Jernača svoj travnik. Bila sta si tudi nekaj v rodu. Starec ga je tudi sicer rad imel. Še nekaj lesa mu je dal, da je bil čebelnjak preje narejen.

Kdaj je že vse to bilo?

Zdaj je Jernač že sam lezel v stara leta. Posedal je pri čebelnjaku in se pomenkoval s svojimi spomini. Leta so minevala. Mnogo je pretrpel, a čebelar je ostal vedno. Čebele so mu naposled poplačale njegovo vztrajnost in zvestobo. Več let je bila dobra paša in Jernač je postal kar denaren.

Brat je zgodaj umrl. Sin je pripeljal v hišo mlado, ki se z Jernačem ni posebno dobro razumela. On je živel pač v svojem svetu, v svetu čebel. Ljubil je to svojo družinico in skrbel za njo bolj kakor za vse.

Mlada ni mogla razumeti, kako se more človek toliko pehati okoli panjev za prazen nič. Tako je vedno godrnjala in se jezila. Bila je hči trdega kmeta, ki je bil priden in delaven človek, le premalo občutljiv za naravo in življenje okoli sebe.

Ko je prišla mlada k hiši, so morale takoj mačke od hiše. Tudi kokoši ni trpela. Obdržala jih je le zaradi jajec. Še stari Sultan je bil v nevarnosti. Najrajši bi ga zapodila po svetu. Pa se je oglasil njen mož. Trdo je rekel, da pes ostane pri hiši, kjer je postaral in si pošteno zaslužil miren kot.

Ona je mislila, da je tudi travnik s čebelnjakom last njenega moža. Prigovarjala ga je, naj čebele odpravi.

Stric Jernač jo je slišal. Pričel se je smejati na ves glas:

„Preljuba moja! Tako daleč pa ne seže roka tvojega moža! Tisti travnik je moj in moj ostane do smrti! Po moji smrti pa ne bo ne tvoj, ne možev! Od onega bo, komur ga bom sam izročil. Vama ne! Nimaš pravega smisla za čebelarstvo!“

Bila je užaljena. Odslej ga je vedno bolj po strani gledala.

Jernej si je svoje mislil. Ko je zavladelo toplo poletje, je privlekel od nekdaj grčasto krivuljo. Mahnil jo je čez hrib za vasjo. Šele proti večeru se je vrnil s starim tesarjem, svojim znancom. Pregledala sta prostor na travniku in preudarila, kje naj bi stala hišica.

„Več bom zaslužil, če ti postavim leseno bajto. Vendar ti svetujem že zaradi ognja, da si postavi raje zidano hišico! Ne bo mnogo dražja!“ je prigovarjal tesar Jernaču.

„Ne! Ne bom se šopiril v zidani hiši! Leseno bajto mi naredi! Tudi moje čebele preživajo v lesenih hišicah in vidim, da so srečne. Bajto mi postavi blizu čebelnjaka! Le da sem v svojem. Res imam pri nečaku izgovorjen kot, ne maram pa nikogar nadlegovati. Njegova žena me preveč prezira.“

Ko je čul nečak, kaj namerava Jernač, je mlada takoj postala prijaznejša. Pričela sta ga pregovarjati. Svetovala sta mu, naj ne postavlja svoje hiše, češ da je pač lahko pri njih. Zdaj sta pač slutila, da mora imeti stric denar. Žal jima je bilo, da bi ga dal za bajto, saj bo itak kmalu umrl in jima bo vse ostalo.

Jernač je bil svojeglav. Kar nič ju ni poslušal. Niti zmenil se ni, ko sta mu svetovala, naj ukrene drugače. Smejal se jima je.

Delavci so nadaljevali delo in postavljali nov, skromni dom. On je pa sedel pri čebelnjaku in jih vesel opazoval.

Kmalu je stala lesena bajta, v katero se je Jernač takoj preselil.

II.

Nečak in njegova žena nista mogla pozabiti, da jima je stric pokazal fige.

Starec je pa postal še bolj samotarski. Za nikogar se ni več brigal. Živel je le za čebele. Ko so pod večer prišumeli roji čebel osvetljeni od večerne zarje, se mu je zadelo, da je kralj med svojimi zlatimi, drobnimi podložniki, ki mu prinašajo skrivnostne, sladke zaklade matere prirode, da jih uživa in se veseli z njimi življenja.

Ljudje so pričeli šepetati, da jo čebelarju zadnje čase malo manjka. Čul je to tudi sam. Smejal se je, rekel pa ni nič. Mislil

si je pač svoje. Neumno se mu je zdelo, da bi se potegoval za svojo pamet. Sam je vedel, da se zaveda vsega, kar dela. Ljudje ga niso brigali. Le to se mu je čudno zdelo, kako so mogli kaj takega misliti in kdo je to misel sprožil.

Pa je nepričakovano dobil poziv od sodnije.

Zaskrbelo ga je. Premišljeval je, kaj je storil, da mu sodnija ne da miru. Ničesar se ni spomnil. Nikakor ni mogel uganiti, zakaj ga kličejo.

Ko je ležal ponoči v čebelnjaku, so mu pričeli pred dušo plesati čudno zakrivljeni paragrafi. V polsnu jih je gledal kakor neznane pošasti. Bal se jih je. Ovijali so se okoli njega in ga hoteli kar zadušiti.

Predramil se je in se globoko oddahnil: „Môra, ta zanikerna spaka! Da se je še k meni pritepla nocoj?“ se je jezil.

Spet je pričel premišljevati, zakaj mora pred stroge oči postave. Mahoma se je spomnil in skoro kriknil:

„Nečak in njegova žena sta me spravila v to zadrego! Pa naj bo karkoli že!“

Slabo je spal. Zelo zgodaj je vstal, se pražnje oblekel in šel v mesto.

Imel je znanca. Pred šestdesetimi leti sta skupaj drgnila šolske klopi v domači vasi. Ta znanec je kasneje ostal pri vojaki. Postal je uradnik. Čez poletje, ko je hodil v bližnje selo na počitnice, se je včasih ustavil tudi pri Jernaču.

Zdaj je bil že upokojen. Jernač se je k njemu napotil. V cekar je položil lep kos satovja, skrbno zavitega v rjav papir, da bi prijatelja odobrovoljil s sladkim polizkom.

Zgodaj je dospel v mesto. Takoj se je napotil k svojemu znanecu.

Uradnik Janez Tršan je stanoval v visoki, stari hiši. Ko je prišel Jernač, mu je povedala mlada Janezova sinaha, da tast še spi.

Čebelar jo je prosil, naj ga pokliče, češ da mora takoj z njim govoriti.

Šla je klicat Tršana. Povedala mu je, da ga pričakuje njegov rojak, čebelar Jernač.

Starec se je takoj skobacal iz postelje. Urno se je umil in napravil. Kmalu je sedel s svojim mladostnim prijateljem pri toplem čaju.

Ko je Janez zvedel, da je Jernač klican pred sodnike, se je kar začudil. Prečital je poziv. Tako je vedel, zakaj gre.

„I, ti, stara kost! Kaj pa počenjaš? Ali si zapravil svoje borno premoženje? Ali noriš in razgrajaš po vasi?“ se je čudil.

„Čemu me vendar tako čudno vprašuješ?“ ga je čebelar zavrnil.

„Tule si povabljen na sodnijo. Zato te kličejo, da te hočejo spraviti pod skrbstvo.“

„Ali je to mogoče?“ je zazijal Jernač.

„Morda imaš skrivne sovražnike, ali pa ljudi, ki jim diši tvoje premoženje?“ je nadaljeval Tršan.

„Menda sta res naša mlada vmes? Že ponoči me je pograbila ta misel. Nič se ne razumemo. Vedela sta, da hočem postaviti bajto. Branila sta mi. Spoznala sta, da imam nekaj pod palcem. Žal jima je bilo, da bi si postavljali hišo, vse zato, da bi potem dobila moj denar. Oba upata, da ne bom več dolgo trave tlačil.“

Prijatelja sta odšla skupaj proti sodniji. V neki ulici sta vstopila v odvetniško pisarno, kjer je bil Tršan dobro znan. Povedal je, da je Jernač njegov dolgoletni znanec in da diši njegovo premoženje mladim sorodnikom, ki bi ga zato radi spravili pod skrbstvo.

„Kar na sodnijo pojdimo! Takoj bomo opravili!“ je rekel odvetnik in že so bili na cesti.

Še preden je pridrdral voz z Jernačevim nečakom in njegovo ženo, so že opravili.

Ko sta vstopila mlada Jernačeva, ju je sodnik takoj trdo prijel. Nič nista vedela v svojo obrambo. Osramočeno sta odšla.

Jernač je pa še dalje pasel svoje čebele in se veselil prostosti.

III.

Tisto leto je bila zelo dobra letina. Tudi čebele so se postavile. Čebelarji so trdili, da je bilo to zlato leto, kajti najstarejši niso pomnili takega.

Stari Jernač je bil vesel kakor že davno ne. Mnogo strdi je pridelal. V čebelnjaku je imel kar pet polnih škafov. Kadar se je ozrl nanje, se je nasmehnil.

Zelo se je postaral, a čebele je vedno oskrboval z mladostnim veseljem in svežostjo.

Njegov nečak je zašel v stiske. Vedel je, da ima starec denar. Pričel je hoditi okoli njega kakor mačka okoli vrele kaše. Pa se je opeknel.

„Tvoja žena je zemljakova hči. Ona naj ti preskrbi denar! Rad sem te imel, vedno sem mislil, da boš moj edini dedič. Zdaj ti pa povem, da ne dobiš niti beliča za meno. Bom že poskrbel. Dobro vem, da sta bila vidva, ki sta me hotela spraviti pod skrb-

stvo. To je bilo pač maslo tvoje žene! Zdaj ga sama pojejta! Delajta kar hočeta!"

„Stric ne bodite vendar tako trdosrčni! Saj veste, da bi vas ne prosil, če bi ne bil v takih stiskah!"

Starec mu ni odgovoril. Zamahnil je z roko in stopil iz hiše.

Nečak je bil jezen. Kar zardel je. Najraje bi bil udaril po starcu. Pa se je zbal pravice, ki bi ga pač trdo prijela. Ni bilo brez prič, saj je zagledal na travniku ljudi.

„Čakaj stari, še se srečava, ko boš sam!" je siknil nečak in jezen odhitel domov.

Minevali so dnevi. Odkar je obiskal nečak Jernača, ni bil mož več miren. Mučila ga je težka slutnja. Zaman se ji je upiral. Kar nekaj ga je sililo, da je vedno stikal okoli hišice in čebelnjaka.

Nečak pa ni storil nič hudega. Bil je pač divje jeze. Ko se je pomiril, je bilo vse dobro. Le njegova žena se je še vedno jezila nad Jernačem.

Usoda nikomur ne prizanaša. Spravila se je nad starega Jernača.

Bil je vroč poletni dan. Zvečer je hotel starec oditi v čebelnjak počivat. Spet je začutil tih nemir kakor že večkrat zadnje dni.

„Menda me čebele same svare? Često se mi zdi, da čujem med njihovo šumečo pesmijo svareči klic!" je zamrmral čebelar in sklenil prenočiti v svoji koči.

Ko se je pozno ponoči prebudil, je začul grmenje in padanje težkih deževnih kapelj.

„Nevihta je zunaj," si je dejal in se hotel zakopati v svojo skromno odejo.

Tedaj pa je divji tresk presekalo ozračje.

Jernač se je prekrižal in skočil iz postelje. Zagledal je svetlobo, prodirajočo skozi okno. Pognal se je k oknu in videl, da gori njegov čebelnjak.

„Moj Bog! Moj Bog! Bodi usmiljen in dober! In ti svetnik Florijan, pomagaj mi! Naj ne trpe te uboge, nedolžne živalce! Rad jih imam kakor svoje življenje!"

Le na pol oblečen je hitel pred hišo in videl, da je čebelnjak že ves v plamenih.

„Vendarle lahko rešim čebele!" mu je misel presunila mozeg. Že je skočil k čebelnjaku. Sunkoma je odprl vrata, pognal se je k panjem in jih pričel nositi na travo.

Med tem se je vnela strd, stoječa v škafih vrh panjev.

Jernač je na vse pozabil. Le čebele je hotel rešiti. Že je nesel tretji panj in ga položil na tla.

Čutil je, da ga ogenj oblizuje, da je osmojen in opečen, ni pa čutil bolečine. Misel na čebele ga je bodrila.

„Moram jih rešiti! Moje ljubljene prijateljice so! Moram jim pomagati!" je šepetal. Njegove oči so pričele vročično žareti.

Spet se je pognal v čebelnjak. Pograbil je panj.

Tedaj se je vlila na starca goreča strd. Hotel je pobegniti, zamajal se je. Ves opečen je bil. S poslednjo silo se je kakor blazen zaletel skozi vrata. Padel je v travo, kjer je obležal s panjem v naročju.

Čebelnjak je gorel z vedno silnejšim plamenom, Jernač je pa umiral.

Povsod okoli njega je sijala sama bleščava. Iz ognjenega kresa je vstajala pred njim mlada krasotica.

Oči umirajočega so se nasmehnile:

„Sveta Barbara!" Takoj jo je spoznal. Bila je mlada in lepa. Na glavi ji je žarel zelen venec, v kateréga je bilo vpleteno belo cvetje. Na vsakem cvetu je sijala biserna čebela. Svetnica je bila sicer podobna oni podobi, ki jo je imel naslikano na nekem panju, le mnogo lepša je bila. Prav njo je dal naslikati na svoj najljubši panj, ki ga je imel kot spomin na svojo edino ljubezen, na sosedovo Barbo.

„Vedno si me častil. Prišla sem, da ti lajšam zadnjo uro," je dahnila svetnica.

Njene besede so donele kakor zvoki orgel.

Jernač ni vedel, kaj storiti. Pa se je spomnil. Segel je k panju, ga odprl in odtrgal lep kos satovja ter ga ponudil nebeški obiskovalki.

Satovje je zasijalo kakor potreseno z iskrami. Svetnica je vzela kosec in ga nesla v svoja rubinska usta:

„Kako lepa je tvoja strd in kako dobra!" Nasmehnil se je.

Tedaj je zagledal žareče zvezde. Plavale so na zemljo. Spajale so se z iskrami in plameni, ki so švigali iz njegovega čebelnjaka. Že je zasijala sijoča steza in se vzpenjala v nebo. Po tej stezi se je napotila svetnica in ga zvalila s seboj.

Čebelar je čutil nepojmljivo blaženstvo in srečo. Dvignil je roke, hotel je vstati in hiteti za svetnico. Naslednji hip se je zgrudil in obležal mrtev s smehom na ustih.

Poslovne ure v društveni pisarni so odslej samo od 9. do 12. ure dopoldne.

Nova stojišča za ajdovo pašo. Po statistiki, ki smo jo sestavili iz spisov, izdanih od bivše banske uprave, in po poročilih podružnic, je imelo 16 gorenjskih čebelarjev stojišča za ajdovo pašo v okrajih Litiija in Novo mesto. Čebelarji so smeli postaviti tja 956 panjev. Zaradi novo nastalih političnih razmer ne bodo smeli ti čebelarji več uporabljati teh stojišč. Prav tako je verjetno, da ne bodo dovolila nemška oblastva čebelarjem iz Ljubljanske pokrajine voziti čebele na ptujsko in mursko polje. Iz seznamov smo ugotovili, da jih je vozilo tja 65 čebelarjev. V pašo smo smeli pripeljati okrog 5400 panjev. Ako odštejemo od teh gorenjske čebelarje, vidimo, da ostane 47 čebelarjev brez stojišč. Poleg teh se je oglasilo za nova stojišča še 25 prosilcev. Vseh reflektantov za nova stojišča je okrog 70, ki imajo okrog 2400 panjev. Zanje je treba določiti stojišča po Dolenjskem.

Opazovalne postaje kažejo, da ni donos medu na Dolenjskem tako obilen kakor na Ptujskem in Murskem polju. Površina ajdovih posevkov je razmeroma majhna. Večkrat vlada po Dolenjskem suša. Zato bo mogoče vpoštevati predvsem one čebelarje, ki nimajo v tem času doma prav nobene paše. Nova stojišča bo treba določiti v onih krajih, kjer jih doslej še ni bilo.

Pri določanju stojišč je neobhodno potrebno, da sodelujejo vsi činitelji, to je oblast,

občine in čebelarske podružnice, da se izogne mo nesporazumom, ki utegnejo nastati.

V sporazumu s Kmetijskim oddelkom Kraljevega Visokega Komisarja je sklicalo čebelarsko društvo sestanek, ki je bil 25. junija t. l. v Ljubljani. Udeležile so se ga nekatere podružnice z Dolenjskega. Na njem je poročal čebelarski referent g. Okorn. Po njegovem poročilu so navzočni zastopniki sklenili, da se ustanove nova stojišča. Pri določanju naj se upošteva predvsem ono ozemlje, ki leži južno od Doberniča proti Žužemberku in polje med Novim mestom in Kostanjevico, kjer ni bilo doslej še nikakih stojišč. Edini pogoj je, da vodijo do njih za dovoz primerno dobre ceste.

Komisija za določanje stojišč bo poslovala po 20. juliju. Upamo, da bo uspešno dovršila svoje delo. Tako bo vsaj za silo rešeno vprašanje onih čebelarjev, ki so zaradi višje sile izgubili svoja stojišča na Ptujskem in Murskem polju.

Sladkor za čebele. Vse nače člane in čebelarje obveščamo, da društvo nima več sladkorja za krmljenje čebel v zalogi. Pokrenili smo potrebne korake, da bomo dobili za morebitno jesensko pitanje zopet sladkor, ki pa utegne biti denaturiran s česnikom. Kakor posnemamo iz čebelarskih listov, česnik ugodno vpliva na razvoj zalege.

Podružnica v Ljubljani bo imela sejo v torek, 5. avgusta t. l. v gostilni g. Poldeta Zupančiča na Jegličevi cesti 15. — Odbor.

Sejni zapisniki

10. seja dne 6. junija 1941. Gorenjski čebelarji so imeli na Dolenjskem 16 stojišč za ajdovo pašo, na ptujsko in mursko polje pa je vozilo svoje čebele 65 čebelarjev. Na Dolenjskem je treba preskrbeti okrog 70 novih stojišč za okroglo 2400 čebelnih družin. Pročelja pri Janševem domu ne moremo popraviti, ker ni cementsa. 5. in 6. številko Slovenskega čebelarja smo razposlali v 1019 izvodih. List bomo tiskali do konca leta 1941. v polni nakladi, da ga bodo lahko dobili kasneje člani na zasedenem ozemlju. Hranilnici za Ljubljansko pokrajino smo prijavili za 93.197 Din terjatev. Na Kraljevi Visoki Komisariat smo napravili vlogo in ga prosili za posredovanje, da bi nemške oblasti olajšale prehod čez mejo onim čebelarjem, ki imajo svoje čebele onstran meje. Za prevoz čebel iz zasedenega ozemlja v Ljubljansko pokrajino smo napravili potrebne korake. S sklicanjem občnega zbora bo društvo počakalo še nekaj časa. Od 34 opazovalnih postaj jih deluje še 8 na ozemlju Ljubljanske pokrajine. Voditelje smo pozvali, naj pošljejo svoja poročila začasno naravnost na društvo. Ker plemenilne postaje v Kamniški Bistrici ne moremo več uporabljati, smo razmišljali o ustanovitvi nove. Ustanovitev pa smo odložili.

11. seja dne 4. julija 1941. Dne 25. junija je društvo sklicalo sestanek, na katerega smo po-

vabili nekatere čebelarske podružnice z Dolenjskega zaradi ustanovitve novih stojišč za ajdovo pašo. Na sestanku je poročal g. referent Okora. Ker je mogoče, da tudi letošnja čebelarska letina ne bo zadovoljiva, naj se napravijo potrebni koraki za dobavo denaturiranega sladkorja za prehrano čebel. V Ljubljanski pokrajini je okrog 20.000 panjev. Na Kraljevo kvesturo (policijo) smo poslali vlogo, naj dovoli interesentom tri zaporedne noči za prevoz čebel, ne samo ene, ker je v dovoljeni noči lahko neugodno vreme za prevažanje. Za preureditev omare za shrambo klišejev je bil dovoljen kredit 200 L. Uvede naj se propaganda za pridobivanje novih članov oziroma naročnikov na Slov. Čebelarja med čebelarji. Podružnici na Vrhniki ne moremo priznati podpore za nakup stiskalnice, ker društvo nima sredstev niti stiskalnic. Za popravo pročelja pri Janševem domu je bil dovoljen kredit 2000 L. Odkupili smo Fajfarjevo risbo „Med je zdravilo“. Sladkorja za krmljenje čebel nimamo več v zalogi.

**Prispevajte za nakup
čebelarskih filmov!**

Ur.

† **Weippl Teodor.** Dne 20. marca t. l. je umrl v Zeiselmaueru pri Dunaju sloveči čebelarški strokovnjak, ekonomijski svetnik Weippl. Dočakal je starost 78 let.

Starejšim našim čebelarjem je njegovo ime v dobrem spominu, saj je spadal Weippl med vodilne osebnosti avstrijskega čebelarstva, čeprav je bil po rodu Švicar. Svoječasno (v devetdesetih letih) je bil urednik dunajskega „Bienen Vatra“, kasneje pa je začel izdajati svoj list „Illustrierte Monatsblätter für Bienenzucht“, ki ga je zelo spretno urejeval. V njem so objavljali tudi slovanski čebelarji članke o čebelarstvu v slovanskih deželah. Tudi v slovenskem čebelarstvu je bil priobčen marsikak zanimiv članek.

Weippl se je z leti tako poglobil v čebelarsko vedo, da je njegovo ime zaslovelo daleč čez meje njegove druge domovine. Slovenci ga bomo ohranili v trajnem spominu zlasti zaradi njegovih temeljitih razprav o Antonu Janši.

Čebelarske potrebščine so se času in razmeram primerno podražile, tako zelo podražile, da jih more kupiti le tisti, ki ima kaj več pod palcem, naš povprečni čebelar pa ne. Večina čebelarjev je v takem položaju, da niti misliti ne smejo na kako novo nabavo ali spopolnitev čebelarskega inventarja. Saj smo skoraj vsi v konkurzu zaradi neprestanih slabih letin, in beseda med ima za nas še samo zgodovinsko vrednost...

Nov prvovrstno izdelan A. Ž. panj stane sedaj nad 150 L — bajna cena, ki čebelarju kar sapo zapre. Isto velja tudi glede druge čebelarske robe. — Pameten čebelar se zaradi tega ne bo razburjal in bo odložil nakup na poznejši čas, ko se bo zopet „cedilo mleko in med“. Ne gre drugače! Zato bomo tem skrbnejše varovali čebelarski pribor, ki ga že imamo, da nam bo dolgo rabil. To velja zlasti za posodo za med, panje, točila in druge predmete večje vrednosti. Skrbimo, da ne bo posoda rjavela, stare panje skrbno popravimo in marsikateri bo potem še kar dober za rabo. Na ta način bomo lažje prebrodili sedanje težke čase in dočakali čebelarsko vstajenje, ki mora po tolikih slabih letih prej ali slej priti.

Denaturiranega sladkorja jeseni ne bo. S tem dejstvom lahko že sedaj računamo,

čeprav se je naše društvo obrnilo do oblasti s prošnjo, da bi ga čebelarji dobili. Sladkor je sedaj za ljudsko prehrano tako važen, da ga za čebele bržkone ne bo preostajalo.

Zaradi tega bomo zazimili le toliko panjev, kolikor jih bomo lahko preskrbeli s hrano. Vse slabiče in manjvredne družine bomo že pred ajdovo pašo pridružili drugim panjem z dobrimi maticami, da bodo okrepljene družine bolj s pridom lahko izrabile ajdovo pašo in se zadostno preskrbele z medom za zimo.

Nikakor ni prav, da v sedanjem času zvišujemo število panjev, nasprotno, raje kak panj manj, zato pa naj bodo ostali resnično dobri. Uvažujmo, da je 10 kg zimске zaloge (medu) danes vrednih 180 L in da ni ekonomično; če žrtvujemo toliko denarja za prezimovanje slabe družine, od katere ne moremo imeti nobene koristi. Naše geslo mora postati: Več junakov, manj siromakov.

Križev pot slovenskih čebelarjev se vleče že na leta, a kakor kaže, ga še ne bo konec. Od vseh strani prihajajo poročila, da čebelam slaba prede. Spomladanskega in poletnega medu ne bo. Le tu pa tam so bili čebelarji toliko srečni, da so ga malenkost natočili, v splošnem pa so panji večinoma suhi. Trote so že v juniju odgnali, kar je vedno znamenje revščine, oziroma slabe paše.

Čebele so na srečo prav malo silile na rojenje, dodanih satnic panji niso prijeli in so jih čebelarji morali vzeti iz plodišča in nadomestiti z izdelanimi sati. Kdor jih je pustil v plodiščih, je po nekaj tednih opazil, da so matice zaleganje satov onkraj satnic opustile. Teh voščenih pregrad — satnic — niso pa niso prekoračile in panji so zavóljo tega gojili mnogo manj zalege ter bi bili sčasoma zelo oslabei.

Na kako vzrejo matic v večjem obsegu ni bilo misliti. Izkušnje nas uče, da čebele izpodrede le takrat lepe in dolgovečne matice, kadar živi družina v izobilju, kadar plava v medu in je obnožine na preostajanje. Tega letos ni bilo, zato bomo morali zazimiti marsikako matico, ki bi je sicer ne.

Ponekod je pričela smreka prijemat, kakor pravijo, toda komaj so se začele čebele spuščati nanjo, so jo uničili hudi nalivi. Da bi kje hoja medila, ni bilo slišati, vemo

pa, da so čebelarji na to pašo prežali, kakor vrag na grešno dušo... Skratka: vse nam je šlo in gre narobe. Ostalo nam je le še upanje na boljše čase. Blagor mu, ki živo upa!

Spremembe na ajdovih pasiščih bodo letos zelo velike. Mnogo je čebelarjev, ki zaradi spremenjenih teritorialnih razmer ne bodo mogli postaviti čebel v ajdovo pašo na tista stojišča, ki so jim bila svoječasno določena. Iz Ljubljanske pokrajine ne bo mogoče voziti na Štajersko, Gorenjci pa ne na pasišča na Dolenjskem. V celoti je okoli 3000 panjev brez ajdovih pasišč.

V teku je akcija, da se za te panje najde primerna pasišča na Dolenjskem v krajih, kamor čebelarji doslej niso vozili, bodisi zaradi oddaljenosti od železniške postaje, ali ker niso vedeli za pasišča. Letos, ko je sila velika in je nevarnost za obstoj velikega števila panjev, bo treba izkoristiti tudi ta pasišča.

Vsem čebelarjem ne bo mogoče preskrbeti pasišč, upajmo pa, da jih bodo dobili vsaj najpotrebnejši, predvsem tisti, ki nimajo v domačem kraju prav nobene jesenske paše.

Brez čebel slab pridelek ajde! Zlohoni čebelarji so pred leti skušali nahujskati kmetovalce, da zato pridelajo tako malo ajde, ker je na posameznih pasiščih preveč čebel, ki ajdovo cvetje dobesedno uničijo (razgrizejo). S tem so hoteli preprečiti dovoz tujih čebel na pasišča.

Izobraženi kmetovalci so se tem trditvam samo muzali, saj so vedeli, da je slabi letini vzrok edinole slabo vreme, ali pa slabo seme in slabo pognojena zemlja. Vendar so se našli tudi ljudje, ki so verjeli tem neosnovanim in s prozornim namenom trošenim vestem. Hvala Bogu, da so bili prav redki.

Mi smo vedno trdili, da se ajda sama zelo težko opravi in da je skoraj ni rastline, ki bi bila glede opravljanja tako odvisna od čebel kakor je ajda. To našo trditev sedaj lahko podpremo z uspehi znanstvenih preiskav profesorja Ewerta v Landsbergu na Warthi (v Nemčiji). Dognal je, da znaša pridelek ajde na zemljišču, ki je v neposredni bližini čebelnjaka 16 q na ha, če pa so čebele oddaljene od polja 1½ km, pa samo 6,4 q na ha.

Te neizpodbitne številke nam dovolj zgovorno dokazujejo važnost čebel za kmetijstvo, zlasti za ajdo. Obenem so pa tudi najprimernejši odgovor na zgoraj omenjene trditve prenapetih čebelarjev.

Povpraševanje po medu je v Ljubljani zelo živahno. Ljudje bi ga radi kupili in tudi dobro plačali, pa ga ni. Društvena čebelarna ga je razprodala do zadnje kapljice. Kaj takega še ni bilo in morda tudi zlepa več ne bo, zato je prav, da to zabeležimo tudi v Sl. Č. Zanamci se bodo čudili, da je bilo kaj takega mogoče.

Društvena drevsnica za razmnoževanje medovitih rastlin, zlasti ive je bila letos ustanovljena poleg ljudske šole na Ljubljanskem barju. Letos je bilo posajenih več tisoč potaknjencev raznih vrb in bisernika, sčasoma pa bo društvo začelo gojiti še druge važne medovite rastline, da jih bodo čebelarji lahko dobivali po nizki ceni.

Francija, dežela medu. Nemški vojaki, ki so nastanjeni v zasedenem delu Francije, poročajo v nemških čebelarskih listih mnogo zanimivega o francoskem čebelarstvu. Vse njih sodbe soglašajo v tem, da je Francija v primeri z Nemčijo raj za čebelarstvo. Tako polnih panjev medu še v svojem življenju niso videli. L. 1940. so bili zaliti do zanje celice in matice niso imele več kakor za prst prostora za zaleganje.

Francozi čebelarijo največ v panjih Layensovega in Langstrothovega sestava. Čebelarijo brez truda in pridelajo igraje velike množine finega medu. Francoska čebela je čistokrvna in črne barve.

Donosnost francoskega čebelarstva pa ne izvira samo od dobre čebelje pasme, marveč večinoma od ugodnih drugih pogojev. Podnebje je bolj toplo, padavin malo. Zemlja je prav dobra, toda polja močno zapleveljena. Znano pa je, da plevel dobro medi. Vrhtega je v Franciji posebno mnogo zemlje posejane z esparzeto, ki dvakrat cvete in obilno medi. Na stotisoče hektarjev zemlje je neobdelane zaradi pomanjkanja delavcev. Na tem svetu imajo čebele obilno pašo od spomladi do jeseni. Saj je znano, da čim bolj divji je svet, tem boljši je za čebelarstvo.

Prodaja vrbovih mačic v Nemčiji je strogo prepovedana. Kdor jih reže, prodaja ali kupuje, ga najstrožje kaznujejo. V Rostocku je morala plačati neka branjevka 100 RM kazni, ker je prodajala mačice, dobavitelja mačic so pa zašili za 9 mesecev. Kazniv je tudi kupec in mu noben izgovor ne pomaga.

S prepovedjo prodaje hočejo doseči, da se ne bo po nepotrebnem uničevala prva izdatnejša spomladanska paša, ki jo imajo čebele na vrbah, zlasti na ivi. Prodajalci so

itak razpečavali samo blago, ki je bilo narazano na tujem svetu. Kupčevati se sme samo z blagom, iz lastne drevesnice, pa še za to mora dati gozdna uprava posebno dovoljenje, kajti izkušnje so pokazale, da je bilo na trgu vedno dovolj blaga iz „lastne drevesnice“, torej nakradenega.

V težkem položaju so bili nekateri naši čebelarji iz Ljubljanske pokrajine, ki so imeli čebele na spomladanski paši na ozemlju, ki ga je zasedla nemška vojska. Niso mogli do njih in jih prepeljati na italijansko ozemlje.

Naše društvo je končno poskrbelo, da so nemške oblasti dovolile izvoz brez plačila izvozne carine, tukajšnja carinska oblast pa je dovolila, da so čebelarji smeli prepeljati čebele čez mejo carine prosto. Posamezni čebelarji, ki v kritičnih dneh niso mogli do čebel, tožijo, da so jim zaradi pomanjkanja paše zelo opešale.

Nov postopek pri vzreji matič so začeli uvajati v Ameriki in tudi že v Nemčiji. Ko so žerke v matičniku stare tri dni in plavajo v obilici mlečka, jih odstranijo iz celic, mesto njih pa denejo na mleček kolikor mogoče mlade (enodnevnne) žerke. Na ta način vzrede nenavadno velike in težke matice.

Izkušnje pa so pokazale, da te velike matice nikakor ne prekašajo srednje velikih (normalnih). Njih zmogljivost ni prav nič večja. Dobrota matice tedaj ni odvisna od velikosti matice, marveč od dednih osnov, ki jih prejme zarod po starših (matiči in trotu).

Krhlika (*rhamnus frangula*), je zelo medovit grm, ki nudi čebelam mnogo paše, saj cvete od maja do avgusta. Posebno rad se naseli v živih mejah, mnogo pa ga je tudi v vlažnih listnatih gozdih. Spoznamo ga po zelo ravnih šibah in črnikastomodri barvi lubja, ki je posuto z belimi pičicami. Cvetovi so neznatni. Iz njih se razvijejo jagode, ki so prvotno zelene, nato živo rdeče, zrele pa črne. Užitne niso, ker povzročajo močno grižo.

Krhlike je bilo včasih pri nas zelo mnogo in jo je marsikje še dovolj. Ponekod so jo pa popolnoma izstrebili, ker uporabljajo les pri izdelavi smodnika.

Lepenke ne smemo spomladi predolgo puščati v panju. Čim začne družina podsedati, jo moramo odstraniti, sicer jo začnejo čebele po robih glodati. Kjer se stika lepenka s panjem, se rade naselijo in zapredejo ličinke voščene vešče. Čebele skušajo mešičke odstraniti, pa morajo poprej

razglodati lepenko okoli njih, da jim morejo do živlega. Mladi črvi se tudi kaj radi naselijo pod lepenko, kjer so na varnem in se kasneje tam zapredejo. Zato z lepenko ven, da morejo čebele uničiti škodljive črve.

Brez rezervnih matič si urejenega čebelarstva sploh misliti ne moremo. Vsak čebelar bi moral imeti na vsakih deset plemenjakov vsaj dve rezervni družinici na tri sate, pa ne samo zaradi tega, da spomladi lahko pomaga družinam, ki so čez zimo osirotele, marveč da čez poletje lahko izmenja plemenjakom matice, ki niso kos svojim nalogam.

Do srede julija se točno pokaže, katere lanske matice so dobre, katere pa je treba zamenjati. Do takrat si je čebelar že na jasnem, katere matice med rezervnimi se odlikujejo. Okoli četrte ure popoldne odstranimo iz plemenjaka nesposobno matico, izpraznimo medišče, položimo na rešetko kos časopisnega papirja, proti večeru, ko vidimo, da je plemenjak že začel pogrešati odvezto matico, pa mirno preselimo rezervno družinico v medišče in odpremo zgornje žrelo, ki ga prihodnje jutro zopet zapremo.

Čez noč se osirotela družina sprijazni z novo matico. Nekoliko dni nato prestavimo družinico v plodišče, medišče pa zopet napolnimo s satjem.

Z rezervnimi družinicami nam je tedaj mogoče zravnavati kakovost plemenjakov in s tem tudi povečati donosnost čebelarstva. Skrbeti pa moramo, da so v prašilčkih vedno matice dobrega rodu. Za naselitev prašilnikov bomo zato jemali samo matice iz naših najboljših plemenjakov, o katerih vemo, da se že več let posebno dobro ponašajo.

Ocena kakovosti plemenjaka je mogoča le na podlagi dejstev. Ni dovolj, da je družina močna in zdrava in tudi sicer vedno v redu, glavno je, da je marljiva pri nabiranju medu in ekonomična pri njegovi uporabi. So močne družine, ki ves nabrani med porabijo za novo zalego, ki jo strastno goje, tako rekoč čez potrebo. Od takih plemenjakov ima čebelar kaj malo dobička, ali pa prav nič.

Pri oceni naj odločuje v prvi vrsti količina medu, ki ga družina čez leto nabere. Pri vsakem točenju moramo zabeležiti, koliko ga je dal vsak panj. To doženemo na ta način, da stehamo ometene sate posamezne družine, od te teže pa odbijemo približno težo satja. Za merilo steh-

tajmo 9 ali 10 iztočenih satov povprečne kakovosti. Če imamo n. pr. 20 panjev in smo dobili od njih 160 kg, znaša povprečni donos 8 kg na panj. Vsi panji, ki so dali znatno manj, so manj vredni in ne spadajo v čebelnjak. Od nekaterih družin smo pa dobili kar 12, 14, 16 kg. Te družine so največje vrednosti za pleme.

Če tako postopamo več let, se nam kmalu oči odprejo, v katerem panju je dobro pleme. Tega je treba ohraniti in razmnožiti, druge pa polagoma kasirati.

Pri oceni pa ne prezrimo, da marsikaka družina zaradi kakega posebnega vzroka ni mogla biti pravočasno na višku razvoja in zato ni mogla izkoristiti pašne. Ker je do brega plemena, se njena vrednost kasneje

pokaže. S tako družino potrpiamo, da pride do sape, in se ne prenačimo s končno sodbo.

Lani sivke, letos križanke. Lansko leto pri pregledu čebel v okolici Kranjske gore sem kupil matico, ki je zalegala popolnoma čiste čebele nežno sive barve. Družino je pregledalo tri pare oči, pa nismo našli niti ene bastardke. Nove matice sem bil zelo vesel in sem si od nje mnogo obetal. Označil sem jo in ji tako stregel, da se je družinica, kateri sem jo dal, do jeseni razvila v lepega plemenjaka.

Letos zalega ta matica prav mešane čebele, kar si nikakor ne morem razlagati, pa naj razmišljam kolikor hočem. Na slične pojave smo v Sl. Č. že večkrat opozorili.

Književnost

Čebelni voski Slovenije. Pod tem naslovom je objavil vseučiliški profesor dr. Salvislav Jenčič v letošnjem 2. zvezku Zbornika Prirodoslovnega društva članek o raziskavah, ki so jih izvršili v laboratoriju za kmetijsko tehnologijo na ljubljanski tehnični fakulteti.

Pri nas je bilo zadnja leta precej ponarejenega voska v prometu. Pri nakupu in zamenjavi voska za satnice se je kljub največji pazljivosti in priprostim preizkušnjam pripetilo, da smo dobivali blago, kateremu je bilo pri-mešanega več ali manj parafina in drugih sličnih snovi. Lajku je ugotovitev manjše količine primesi (5—10%) nemogoča, pa naj bo še tak strokovnjak za vosek.

Da bi dobili hitro izvedljivo in enostavno metodo za ugotovitev potvorb, je naše društvo prosilo merodajne profesorje na omenjeni fakulteti za pomoč, ki nam je bila radevolje takoj zagotovljena. Po dogovoru smo potem zbrali iz različnih krajev bivše Slovenije vzorce naravnega satja iz kranjičev, ki jih je g. J. Mayer v Dobu skuhal v hlebčke, te pa smo poslali univerzi v raziskavo. Vzorce so bili iz tehle krajev: Beltinci, Borovnica, Breznica na Gorenjskem, Cerklje pri Kranju, Dob pri Domžalah, Kozje, Laško, Leše na Gorenjskem. Poljane nad škofjo Loko, Slovenj Gradec in Stari trg pri Rakeku.

Voski so bili zelo različni kar se tiče barve in vonja.

Rezultati preiskav so razvidni iz tabele, ki spremlja zgoraj omenjeni članek, za primerjavo pa so navedena kemična značilna števila, ki jih nahajamo navedene za druge čebelje voske evropskega izvora. Če primerjamo izsledke glede tujih voskov in domačih, vidimo, da se gibljejo števila naših voskov v mejah, ki so bile ugotovljene za razne voske v Evropi. Zato moremo tudi po analogiji sklepati, da so sestavine slovenskih voskov normalne.

„Preiskava na tehnični fakulteti ni prinesla nič bistveno novega.“ pravi na koncu članka prof. Jenčič, pripominja pa še tole: „Sicer pa nismo — kakor smo že v uvodu naglasili — nič izrednega pričakovali, nitj nismo svoje preiskave usmerili v tako iskanje. Vendar je z analizami prikazana karakteristika domačih voskov, ki je doslej še ni bilo. Veselilo nas bo, če smo z navedenim ustregli tudi našim čebelarjem.“

Z raziskavami našega voska je bilo izvršeno veliko in trudapolno delo, ki bo tvorilo temelj pri poizkusih za izdelavo hitre metode za ugotovitev potvorb. Zato smo dolžni vsem, ki so pri tem delu sodelovali, najlepšo zahvalo, posebno pa gg. prof. Samcu in Jenčiču, ki sta se za to zadevo še posebno zavzela.

Čim nam bo na razpolago kaj več prostora, bomo zgoraj omenjeni članek v celoti objavili.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — **Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim:** Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — **Čebelarke opazovalnice vodi Čebelarstvo samo.** — **Urednik Slovenskega čebelarja:** Avguštin Bukovec, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje h. št. 14.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga Slovensko čebelarstvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066.

Članarina (naročnina) znaša letno 15'20 L, za inozemstvo pa 19 L.

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš.

Kupimo

---

vsako

množino

medu in voska

---

po najvišji

dnevni ceni

Društvena čebelarna

ČEBELARJI!

*Kdo Vam najbolje postreže
s čebelarскими potrebščinami!*

Društvena čebelarna

v Ljubljani

Tyrševa cesta 21

Ček. račun 15.645 - Telef. 35-45

ki je domače podjetje in last
Slov. čebelarskega društva.

**Največja zaloga čebelarских
potrebščin v Ljublj. pokrajini.**

Kupuje

vosek in med po najvišjih
dnevni cenah.

Prodaja

vse čebelarske potrebščine,
najboljše kakovosti, po niz-
kih in solidnih cenah.

**Svojim članom in podruž-
nicam daje primerne po-
puste. - Zahtevajte cenik!**

**Čebelarji, podpirajte z na-
ročili lastno podjetje!**